

ICT a jejich vliv na rozvoj dětí a mládeže

Soňa Vojáčková

Bakalářská práce
2014

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Soňa VOJÁČKOVÁ**
Osobní číslo: **H09194**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Informační a komunikační technologie a jejich vliv na
rozvoj dětí a mládeže**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti ICT a pohybových aktivit dětí a mládeže.

Příprava metodiky empirické části, projekt výzkumu a stanovení výzkumného problému.

Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníkového šetření.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

*

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

DISMAN, Miroslav. Jak se vyrábí sociologická znalost. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 987-80-246-1966-8.

CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu: Základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

VÁGNEROVÁ, Marie. Vývojová psychologie: dětství a dospívání. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 987-80-246-2153-1.

MOŽNÝ, Ivo. Rodina a společnost. Praha: Sociologické nakladatelství (Slon), 2011. ISBN 978-80-86429-87-8.

MACHOVÁ, Jitka a Dagmar KUBÁTOVÁ. Výchova ke zdraví. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2715-8.

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Jan Šmahaj**
Ústav pedagogických věd
Datum zadání bakalářské práce: **27. ledna 2014**
Termín odevzdání bakalářské práce: **2. května 2014**

Ve Zlíně dne 27. ledna 2014

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 30. 4. 2014

.....
Soud Vojtěchová

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevýdělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

V bakalářské práci se zaměřujeme na mapování způsobu trávení volného času dětí a mládeže v prepubertálním a pubertálním období. Zaměřujeme se na vliv ICT, které jsou nedílnou součástí každodenního života této populační věkové skupiny. Chceme zjistit, zda jsou dopady používání ICT spíše přínosem, či negativem a s jakými důsledky. Pro zjištění dostatečných informací jsme zvolili metodu dotazníkového šetření, tedy kvantitativní výzkum. Hlavním záměrem této bakalářské práce je zmapování volnočasových aktivit dětí a mládeže v prepubertálním a pubertálním období a dopad na jejich rozvoj.

Klíčová slova:

informační a komunikační technologie,

volný čas,

životní styl,

děti a mládež ve věkové skupině 11-15 let

ABSTRACT

In the thesis , we focus on the mapping of spending time with children and youth in prepubertal and pubertal period. We focus on the impact of ICT , which are an integral part of everyday life of the population age group. To determine whether the effects of using ICT more beneficial or negative and with what consequences. To find sufficient information, we chose the method of the survey , ie quantitative research. The main aim of this thesis is to explore leisure activities for children and youth in prepubertal and pubertal period and the impact on their development.

Keywords:

Information Communication Technology, leisure, lifestyle, children and youth in the age group 11-15 years

Poděkování věnujeme výzkumnému týmu, tedy všem, kteří se na výzkumu podíleli. Jmenovitě jsou to ředitelky obou základních škol, výchovné poradkyně a pedagogové, kteří administrovali dotazníky respondentům. Největší dík patří panu doktorovi Janu Šmahajovi, který velmi trpělivě, taktně, profesionálně a vstřícně vedl bakalářskou práci.

motto

„Proč nám skvělá technika, která šetří práci a usnadňuje život, dosud přinesla tak málo štěstí? Odpověď je prostá: protože jsme se ji nenaučili rozumě užívat.“

Albert Einstein

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné. Soňa Vojáčková

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 ICT	11
1.1 UŽIVATELÉ ICT	14
1.1.1 ICT– hry	17
1.1.2 Internet.....	20
1.1.3 ICT – chytré telefony.....	21
2 UŽIVATELÉ ICT VE VĚKOVÉ SKUPINĚ 11 AŽ 15 LET	23
2.1 ZDRAVOTNÍ DOPADY PŘI POUŽÍVÁNÍ ICT	24
2.2 UŽIVATELÉ ICT VE VĚKOVÉ SKUPINĚ 11 – 15 LET Z POHLEDU VÝVOJOVÉ PSYCHOLOGIE	25
II PRAKTICKÁ ČÁST	28
3 VYMEZENÍ VÝZKUMNÉHO TÉMATU A JEHO ZDŮVODNĚNÍ	29
3.1 VÝZKUMNÝ PROBLÉM	29
3.2 VÝZKUMNÉ HYPOTÉZY	31
3.3 VÝZKUMNÝ VZOREK	31
3.4 VÝZKUMNÉ METODY	32
3.5 ORGANIZACE VÝZKUMU	33
3.5.1 Předvýzkum.....	33
3.5.2 Výzkum dotazníkovou formou.....	34
3.6 TESTOVÁNÍ HYPOTÉZ	36
4 VÝSLEDKY VÝZKUMU	45
4.1 VYHODNOCENÍ VÝZKUMNÝCH HYPOTÉZ A DÍLČÍCH OTÁZEK	45
ZÁVĚR	47
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	49
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	53
SEZNAM TABULEK	54
SEZNAM PŘÍLOH	56

ÚVOD

V dnešní době je fenomén informačních komunikačních technologií samozřejmou součástí každodenního života naší společnosti. Jelikož mladší generace tyto technologie řadí do svého života jako samozřejmost, nelze se styku s ICT vyhnout, nelze je zakázat, lze spíše děti naučit tyto technologie smysluplně využívat a používat. Ovšem není to samozřejmé, jelikož děti často vědí o ICT více než rodiče a tak je těžké stanovit únosnou míru používání ICT, tak, aby se děti zdravě rozvíjely ve všech vývojových oblastech.

Pohledy na toto téma se různí. Například americká psycholožka Sherry Turkleová byla ještě před deseti lety propagátorkou pohledu na tuto problematiku ve směru – děti a teenageři by měli co nejméně času trávit on-line, protože tak rozvíjejí svoje schopnosti komunikovat a k tomu mají možnost na síti prozkoumávat svoji identitu. Ještě v roce 2001 zastávala pohled, že děti a teenageři se mohou vypořádat s jedním z typických příznaků dětství a dospívání, kterým je pocit osamělosti, vyčlenění či izolace prostřednictvím ICT.

Dnes, ale vědkyně upozorňuje na rizika a negativa intenzivního pobytu na síti. Kniha, v níž autorka svoje závěry publikovala (*Alone Together: Why Do We Expect More From Technology And Less From Each Other* – Spolu a sami: Proč si myslíme, že technologie jsou lepší než živí lidé), vyvolala v době svého vydání velkou pozornost.

Spektrum souvisejících oblastí s ICT je velmi široké. V této bakalářské práci se chceme úžeji zaměřit na problematiku ICT ve vztahu trávení volného času dětí a mládeže, na souvislosti mezi těmito činnostmi.

Zaměříme se na mapování činností, kterými děti a mládež vyplňují svůj volný čas a z toho plynoucí pozitiva či negativa ovlivňující jejich rozvoj, životní styl, návyky.

Nejdříve popíšeme úžeji oblast ICT a dětí a mládež jako uživatele ICT a budeme se snažit najít spojitosti, nebo naopak rozdíly v trávení volného času osob dané věkové skupiny. V empirické části této práce pomocí kvantitativního výzkumu provedeného dotazníkovým šetřením na výběrovém vzorku respondentů, pak chceme zjistit, jakým způsobem tráví děti a mládež volný čas.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 ICT

Zkratkou ICT (z anglického Information and Communication Technologies), označujeme informační a komunikační technologie. Informační a komunikační technologie - dále budeme používat zkratku ICT, přinášejí do většiny oblastí lidské činnosti celou řadu reálných změn, nových možností a různých specifik. Jsou to veškeré informační technologie používané pro komunikaci a práci s informacemi.

Přestože jsou ICT někdy nazývány novými či moderními technologiemi, prošly již určitým, byť ne dlouhým vývojem, který má v mnoha ohledech významný vliv na současnou roli ICT ve školství i dalších oborech, odvětvích a soukromém životě.

„ICT původně vznikaly a vyvíjely se mimo svět vzdělávání a teprve postupně se prosazovaly do školských a vzdělávacích institucí. Počítače, multimédia či internet se neobjevily ve školách v jednom okamžiku, ale jejich začleňování probíhalo postupně. Představy o využití počítačů (nejen ve vzdělávání) se v průběhu posledních třiceti let měnily především v závislosti na jejich technické úrovni a dobových představách o jejich funkci. Když začaly být využívány první sálové počítače, zřejmě si nikdo nedokázal představit, jakým způsobem mohou být integrovány do života škol. K sálovým počítačům měl přístup omezený počet lidí a především velikost sálových počítačů a jejich omezené funkce znamenaly silně limitující faktory využití těchto počítačů.“ (Zounek, 2006, s. 24)

„Pro nynější společnost je charakteristický dynamický až překotný vývoj technologií ve všech jeho podobách, od neustálého zdokonalování hardwarových prostředků přes nepřerušitelné množství offline softwarových aplikací až po raketový boom volně dostupných internetových služeb.“ (Zounek, Sudický, 2012, s. 58)

Přibližně od devadesátých let minulého století můžeme zaznamenat fáze technologického vývoje internetu.

První fáze, charakterizována jako fáze kognitivní, byla převážně statistickým publikováním informací či poznatků na webu v hypertextové podobě. Tato první fáze je označována názvem Web 1.0. Suma vědění a informací se v digitální podobě sice rychle rozrůstala díky nově vznikajícím webovým stránkám, převládalo ale jednostranné šíření informací, protože možnost publikovat na webu nebyla dostupná každému, ale pouze uživatelé disponující drahými a poměrně složitými technologiemi měli tuto možnost.

Ostatní uživatelé tak měli přístupné velké množství informací, ale nemohli se takřka vůbec podílet na jejich (spolu)vytváření či evaluaci například pomocí komentářů. (Zounek, Súdický, 2012)

Přibližně kolem roku 2005 nastává zásadní změna v objevujících se nových aplikacích a platformách a hlavně ve způsobu jejich použití. Jejich filozofie je totiž postavena na komunikaci uživatelů, spolupráci a sdílení různých typů informací. Kladem je fakt, že jsou na internetu uživatelům k dispozici z převážné míry zdarma a jsou i relativně snadno ovladatelné, protože nevyžadují žádné specifické (technické) dovednosti. V tomto kontextu dochází k postupné proměně internetu do podoby obecně označované jako Web 2.0 nebo dokonce Web 3.0. Období této fáze označujeme jako (sociálně) konstruktivní. Od původní podoby celosvětové sítě se Web 2.0 liší tedy především vznikem prostoru pro komunitní tvorbu a sdílení zdrojů, v rámci kterého uživatel internetu opouští roli pasivního příjemce statistických dat a začíná se zapojovat jako spoluvůrce jeho dynamického obsahu. Podstatným rysem je rovněž sociální rozměr celého systému. Tato interaktivita a socializace je v poslední době navíc významně akcelerována rozvojem mobilních zařízení. (Zounek, Súdický, 2012)

Při komunikování prostřednictvím nových technologií se setkáváme u aktérů komunikace s psychologickým tlakem na okamžitost. Týká se to i očekávání, jež jsou spojena s odezvou na SMS nebo na prozvonění mobilním telefonem: technologie mění způsoby komunikování a mimo jiné „tlačí“ na zkrácení lhůt mezi obdržetím zprávy a odpovědí. Někde je očekávána bezprostřední reakce ihned – vzniká nový úzus. Dochází k produkci řady nepromyšlených, neodkládaných zpráv (instant messages). Zároveň se komunikující nechtějí vzdát a zřejmě se ani nevzdávají výhody rozmyšlení a svobodného pozdržení odpovědi (delayed response). Dochází tak až paradoxní koexistenci dvou tendencí (zdá se, že obě vyhovují komunikačním potřebám člověka): ve virtuálním prostředí se toleruje výrazně delší latence mezi sdělením a odpovědí než v prostředí reálném. (Šmahel, 2003a)

Známý americký sociální psycholog Stanley Milgram provedl v roce 1967 experiment, ve kterém rozeslal několik desítek balíčků náhodně vybraným lidem v Omaze ve státě Nebraska. Ti je měli přeposlat svým známým, kteří je rovněž měli poslat dál tak, aby se balíčky přiblížily k předem určenému příjemci. Výsledek Milgramova pokusu ukázal, že mezi jakýmkoliv dvěma lidmi je v průměru šest stupňů odloučení.

K porovnání tomuto uvedenému experimentu můžeme uvést, že v roce 2011 Facebook analyzoval 721 milionů uživatelů své sociální sítě a zjistil, že jakékoli dva z nich lze v průměru propojit prostřednictvím 4,7 společných přátel. Je ale možné využít schopností a kontaktů svých přátel i jejich přátel k řešení skutečných problémů? Do jaké míry mohou sociální sítě usnadnit řešení našich skutečných problémů? (The Economist, 2012)

ICT se také významným způsobem začleňují do ekonomik jednotlivých států.

V České republice se sektor ICT na HDP podílí 4,2 procenty (160 miliard korun) a jádro internetové ekonomiky má 3,2 procenta. Studie Sdružení pro internetovou reklamu (SPIR), zmiňuje to, že ICT a internetová ekonomika čím dál více srůstají a pokud by tyto dvě oblasti byly brány jako jeden celek, jejich přidaná hodnota by byla větší než několik tradičních odvětví. Studie se zabývá také zaměstnaností. IT odborníci představují 2,5 procenta všech pracovníků v Česku (přes 126 tisíc) a ICT sektor pak zaměstnává dalších 2,8 procenta lidí. Díky internetu je zaměstnáno 6,3 procenta pracovní síly a internet přímo v práci využívá 34 procent lidí. (Sedlák, 2014) [cit. 2014-02-04]

Informační ekonomika je založena na rostoucím vlivu ICT. Moderní informační a komunikační technologie mají nezanedbatelný vliv na rozvoj konkurenceschopnosti jednotlivých ekonomik. Moderní ICT zcela změnily jak dostupnost, tak i způsob a možnosti práce s informacemi, a to především pokud jde o rychlost jejich přenosu. ICT změnily nejen způsob výroby a distribuci informačních a kulturních produktů, ale i velkou řadu ekonomických činností jako je nákup, marketing, řízení atd. (ČSÚ, 2014) Dostupné z http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/informacni_technologie_pm

Podle statistické studie MPSV „Informační a komunikační technologie – Jednotlivci používající internet“, je patrné vyšší využívání ICT z hlediska časového horizontu. V roce 2005 používalo ICT 35,3 % mužů a 29,1 % žen, kdežto v roce 2012 používalo ICT 72,3 % mužů a 66,8 % žen.

Trend vyššího používání ICT je viditelný u podle rozdělení do věkových skupin.

Věková skupina v rozmezí 16 – 24 let používala ICT v roce 2005 v 63,7 % a v roce 2012 byl nárůst používání ICT na 96,2 %.

Taktéž u jednotlivců řadících se do vyšší věkové skupiny má používání ICT vzestupnou tendenci. V roce 2005 používalo ICT ve věkové skupině 65 a více let 2,2 % a v roce 2012 to bylo 16,8 %.

V řazení dle ekonomického hlediska, používá ICT nejvíce skupina studentů: 2005 je to 77,5 %, v roce 2012 pak 99,6%, dále u skupiny zaměstnaných: 2005 je to 40,3 % a v roce 2012 pak 87,5 %, následují nezaměstnaní: 2005 je to 16,3 % a v roce 2012 je to 62,3% a používání ICT uzavírá skupina důchodců: v roce 2005 činí používání ICT 3,5 % a v roce 2012 je to 22 %. (MPSV, 2012)

1.1 Uživatelé ICT

Značný potenciál mají ICT v celoživotním vzdělávání, kde se mohou stát pomocníkem člověka při jeho učení, či průvodcem při řešení různých životních situací, jak pracovních, tak i osobních.

V posledních desítkách let se proměnily všechny oblasti naší společnosti a poměrně zásadně se díky novým technologiím proměňuje i život jedince. Není tedy divu, že se stále více uvažuje o tom, zda a jak se změnily nejenom dnešní děti, ale i mladí lidé, kteří doslova od narození vyrůstají s digitálními technologiemi. Někteří autoři tvrdí, že do vzdělávání vstupují „dětí“ nového digitálního věku, jež často nesou označení síťová generace. (Tapscott, 1999, 2009)

„Dnešní žáci se oproti těm minulým jednoduše nezměnili pouze v nepatrných aspektech, jako je mluva, oblečení a styl, jak tomu bylo u generací předchozích. Nyní jsme svědky opravdu velké vývojové nespojitosti. Možná by se dokonce dalo říci „singularity“ - události, která mění stav věci tak zásadně, že není v žádném případě myslitelné vrátit se ke stavu původnímu. Za tuto „singularitu“ můžeme považovat nástup a rychlé rozšíření digitálních technologií v posledních desetiletích 20. Století.“ (Prenský, 2001a, s. 1)

Způsob jakým děti komunikují, hrají si, učí se a seznamují, je zcela odlišný od způsobů předchozí generace. Od narození jsou obklopeny moderními technickými vymoženostmi. V důsledku toho rychle přijímají nové informace a od útlého věku jsou zvyklé na jejich interaktivní příjem. Mají rádi tzv. multitasking – dělají několik věcí současně. (Eckertová, Dočekal, 2013)

Již v roce 2001 Mark Prensky popsal odlišnosti současné generace – digitálních domorodců a všech předchozích – digitálních imigrantů. „**Digitální domorodci** jsou lidé, kteří od útlého věku vyrůstají v prostředí bohatém na všudypřítomné moderní technologie, jako jsou počítače, digitální hudební přehrávače, video- a webkamery, mobilní telefony apod.

Pro tyto lidi jsou věci jako počítačové hry, e-mail, internet nebo textové zprávy integrální a zcela běžnou součástí života.

Oproti tomu **digitální imigranti** jsou příslušníci starších generací, kteří se s výše uvedenými technologickými nástroji setkali až ve vyšším věku. Technologie jsou pro ně mnohdy něčím novým, nepřírozeným a někdy i nadbytečným.“ (Zounek, Sudický, 2012, s. 16) Hlavním rozdílem mezi starší a síťovou generací je především rozdílný způsob myšlení a zpracování informací, jehož příčinou je dlouhodobá interakce s moderním typem médií (Prenský, 2001a).

Síťovou generací označujeme mladé lidi, kteří jsou narozeni po roce 1982.

V poslední době se v zahraničí objevilo několik (empirických) studií, které zkoumaly určující znaky či aktivity tzv. generace sítě. Bylo zjištěno, že mladí lidé například:

- Bez problému řeší několik úkolů najednou, dokážou rychle přecházet od jednoho úkolu ke druhému (tzv. multitasking, multiprocessing),
- preferují učení prostřednictvím obrazových či zvukových materiálů, případně videa, před učením se z textu (snadno čtou vizuální informace),
- dokážou propojovat virtuální a fyzický svět, mají osvojené vizuálně-prostorové dovednosti,
- dávají přednost interaktivním činnostem nebo činnostem vykonávaným prostřednictvím internetu před individuálními či individualizovanými činnostmi,
- učí se raději objevováním (pokus-omyl) apod. (Oblinger, Oblinger, 2005, Brown, 2002)

Při promyšlení veškerých změn je nutné mít na paměti i kritické hlasy, které říkají, že existují rovněž slabiny dnešních studentů, tedy tzv. generace sítě, k nimž mimo jiné patří:

- pouze krátkodobé soustředění,
- nedostatek reflexe,
- leckdy nekritický přístup ke kvalitě zdrojů,
- nedostatečné dovednosti ve vyhodnocování informací dostupných online. (Mason, Ronnie, 2008; Oblinger, Oblinger, 2005)

„V současné době zaznívají stále častěji varování poukazující na zvyšující se počet hodin, které děti a mládež tráví u ICT. Existuje problematika návykového chování ve vztahu k ICT. Jako dvě základní lákadla, kvůli nimž jsou děti, mládež, ale i mnozí dospělí ochotni trávit mnoho hodin před monitorem můžeme označit internet a počítačové hry.

Možná ohrožení dětí jsou zřejmá, jedná se o.

- zanedbávání školy,
- zaostávání v sociálních dovednostech,
- rizika pro zdravý vývoj pohybového systému (objevují se zejména v souvislosti s dlouhodobým sezením),
- rizika poškození zraku,
- ohrožení vzniklá v důsledku nápodoby prvků násilí a riskování v mnoha počítačových hrách,
- virtuální nevolnost (poruchy rovnováhy),
- snadný přístup k nevhodnému materiálu na internetu (prezentace extremistických skupin, násilí, pornografie),
- zanedbávání reálných vztahů pro povrchní kontakty na internetu apod.“

(Svoboda, 2003)

Velmi obtížné může být rozlišení hranice mezi hobby, zvýšeným užíváním a počínající či rozvinutou „závislostí“. Přesto můžeme vysledovat určité příznaky, pomocí nichž lze detekovat rozvíjející se závislost.

Příznaky rozvíjející se psychické závislosti na ICT mohou být:

- při hraní hry nastávají stavy podobné transu
- nerespektování rodičovských zákazů hraní,
- překračovat časový limit určený pro hru,
- zanedbávání domácích prací, učení a školních povinností,
- zhoršující se školní výsledky,

- ztráta kontroly nad dobou strávenou u počítače,
- zvyšující se potřeba času nutného k uspokojení ze hry (analogie zvyšující se tolerance u návykových látek),
- stále častěji se objevující brzké vstávání k počítači nebo „ponocování“ u počítače,
- vzrůstající neklid a nervozita, pokud nemůže po delší dobu hrát (jako analogie abstinenčních příznaků),
- hraní jako únik od osobních problémů,
- postupné narušování vztahů s rodinou,
- postupná ztráta zájmu o přátele a dřívější koníčky. (Machová, Kubátová, a kol. 2009)

Jako prevenci závislosti na počítačových hrách můžeme zejména:

Předcházet nudě dětí, zajímat se o způsob trávení volného času dětí a podporovat kvalitní zájmy a volnočasové aktivity dětí. Aktivně se osobně zapojovat do volnočasových aktivit dítěte. Posilovat zdravé sebevědomí dítěte. Pozorovat, jaké hry děti hrají, a ovlivňovat jejich výběr (pozitivní aspekty her mohou spočívat v rozvoji logiky, postřehu, schopnosti koncentrace, plánování, řešení problémů, orientace ve složitých situacích, koordinaci očí a rukou, apod.). Znat obsah her a diskutovat o nich s dítětem – pomáhat rozlišovat fikci od reality. Stanovit striktní limity, kdy dítě může hrát a kdy nikoli, stanovit podmínky hry (dobu po kterou dítě může hrát, dodržování přestávek atd.). Zjistit zda dítě nehraje hry u kamarádů a zda hraní počítačových her nepředstavuje kompenzaci či útěk od problémů. (Machová, Kubátová a kol., 2009)

1.1.1 ICT – hry

Dávné přirovnání „hra jako model světa“ nikdy nebylo takto blízko svému naplnění, což potvrzuje i skutečnost, že počítačové hry už několik let nejsou doménou dětí nebo dospívajících. Podle údajů z USA je průměrný věk dnešního hráče 37 let, přičemž bezmála polovinu komunity (42 %) tvoří ženy. A obdobná čísla přicházejí i z České republiky. Tuzemská Asociace herního průmyslu si v roce 2011 zadala průzkum, z nějž vyplývá, že za hráče se považuje takřka 30 procent zdejší populace, ženy z toho tvoří 37 procent, a nejsilněji za-

stoupená věková kategorie je mezi 18 a 45 lety věku. Hry přestaly být výsadou dětí a adolescentů. Věk už nehraje při této činnosti roli.

Možnost odreagování se, spatřuje ve hrách stále více lidí. Hraní jim umožňuje tříbení si postřehu či logického uvažování nebo zde doslova vedou paralelní existence. Přestože hráči na celém světě stráví každý týden podle odhadů vědců z Univerzity v Essexu tři miliardy hodin zabraní do této aktivity, máme pořád jen velmi malé ponětí o tom, jaké klady či záporny z toho pramení pro skutečný život.

V tomto ohledu jsou sporné výsledky mnoha výzkumů věnovaných přímé spojitosti mezi hraním násilných her a zvyšováním agresivity v populaci. Hry tady fungují maximálně jako jeden z mnoha spouštěcích faktorů. Jak konstatuje Henry Jenkins, profesor médií z Massachusettského technologického institutu: „Ještě žádný výzkum neprokázal, že hraní násilných her samo o sobě může z jinak normálního člověka udělat vraha. Jediné, co z dosavadních výzkumů plyne, je to, že svojí povahou agresivnější lidé vyhledávají agresivnější zábavu.“

V souladu s tímto tvrzením je i graf, jež v prosinci 2011 publikoval týdeník *The Economist* a který dává do souvislosti rostoucí tržby herního průmyslu se stále klesající křivkou skutečných násilných trestných činů.

Jedním z mála prokazatelných faktů ohledně počítačových her tak zůstává pouze skutečnost, že pravidelné hraní zlepšuje spolupráci mezi okem a rukou. Zjednodušeně řečeno: zlepšuje postřeh a schopnost zareagovat klávesnicí, myší nebo jiným ovladačem na to, co se děje na obrazovce.

Taková koordinace je nezbytná například v medicíně při laparoskopických operacích nebo endoskopických vyšetřeních, kdy lékař sleduje na monitoru pohyb kamery a nástroje uvnitř lidského těla.

Studie amerického lékaře Jamese Rossera z roku 2004 tak přinesla překvapivé zjištění, že na laparoskopickém trenažéru o 42 procent méně chybují lékaři, kteří ve svém volném čase hrají „střílečky“ na počítačích. (Respekt, 2012, s. 57, 58)

Správně zvolené dobré PC hry mohou teenagerům zlepšit sebevědomí, schopnost se koncentrovat i lépe vycházet s ostatními. Jsou to přesně ty dovednosti, které v pubertě potřebují dívky i chlapci podpořit.

Psycholog Jaroslav Šturma z pražského centra Paprsek potvrzuje, že počítačové hry dokáží průběžně zlepšovat vnímání i schopnost udržet pozornost. Zastáncem přiměřeného hraní počítačových her je dlouhá léta i psycholog Jiří Tyl, dle kterého dospělí, zvláště pak rodiče, učitelé a lékaři, se brání uvěřit, že by hraní her bylo k něčemu užitečné. Jednak proto, že už si sami zapomněli hrát, ale i proto, že s počítačem nevyrostali a nejsou v ovládní ICT tak zdatní a hraní samotné jim připadá těžké. S ICT si ale podle psychologa děti naopak mozek cvičí. Že počítačové hry prokazatelně zlepšují systémové myšlení potvrdilo i několik na sobě nezávislých výzkumů.

Díky hrám si dítě zlepšuje mimo jiné také trpělivost, poněvadž málokterý úkol se mu povede splnit napoprvé. V souladu se zásadami pedagogiky navíc postupuje od lehčích překážek k těžším.

Některé hry zároveň pracují s logikou a kombinatorikou. Dobrá hra rovněž zlepšuje schopnost koncentrace. Podle psychologa Jiřího Tyla se děti rovněž prostřednictvím her učí kontrolovat svou chybovost a hry jim zároveň umožňují chyby napravovat.

Hry mohou dětem zlepšit znalosti a všeobecný rozhled, jelikož často pracují s historickými a místopisnými reáliemi.

Strategické hry (*Age of Empires III*, *Caesar I – IV*) učí děti spolupráci, rozvíjejí plánovací a manažerské schopnosti.

Sportovní hry (basketbalové, hokejové či fotbalové ligy a poháry) zase vylepšují a zdokonalují postřeh, rychlost reakce, periferní vidění, pomáhají rovněž ventilovat emoce, což je např. u pubescentních chlapců kladem.

Manažerské hry (*Railroad tycoon*, *ZOO tycoon*, *Football manager*) učí zodpovědnosti.

V určitých případech ICT pomáhají i dlouhodobě nemocným dětem, které díky nim lépe snášejí nepříjemnou a bolestivou léčbu. (Kondice, 2012, s. 66)

Také v oblasti speciální pedagogiky mají ICT značný potenciál. Díky speciálnímu hardwaru, speciálním počítačům, notebookům, ergonomickým pomůckám a dalším technickým pomůckám pripojitelným k PC, mohou být využity ICT u dětí se speciálními potřebami. Existují programy pro rozvoj komunikačních dovedností a alternativní komunikace, software pro podporu edukace žáků se speciálními poruchami učení atd. ICT mohou být v

tomto směru využity u dětí s mentálním či tělesným postižením, narušenou komunikační schopností, u dětí s vadami zraku či sluchu i u dětí se specifickými poruchami učení.

1.1.2 Internet

Přínosem internetu je umožnění informační dostupnosti a prostupnosti, interaktivnost při výměně zpráv a rychlost při zprostředkování kontaktu (Vybíral, 2009). Internet v zásadě umožňuje tři věci: přístup k obsahu (videu, hudbě, čteným informacím), sebevyjádření (blogy, Twitter) a komunikaci (e-mail, chat, Skype).

V České republice je „internetová populace“ vypočtena na 6,3 milionu lidí (září 2012) a skoro polovina z nich je ve věku mezi 15 až 44 roky. Nejvíce lidé Internet využívají pro získávání informací o produktech a službách, následuje získávání informací pro práci či studium a na třetím místě je, trochu překvapivě, sledování videa. To naznačuje, že Internet je také místem, kam se chodíme bavit.

- V Evropě prakticky 100 % dětí hraje hry na internetu,
- 86 % dětí sleduje na internetu videa,
- 75 % dětí používá internet pro komunikaci – sociální sítě, instant messaging a e-mail,
- 56 % dětí stahuje na internetu filmy a hudbu a sdílí obsah,
- 23 % navštěvuje chaty, sdílí soubory, bloguje a tráví čas ve virtuálních světech. (EU Kids Online 2009-11, final report)

Mladí lidé (16-19 let) už dnes nerozlišují hranici mezi světem online a offline. Je pro ně běžné mít Internet v mobilním telefonu, mít ho neustále s sebou. Internet je pro ně především místem zábavy a postupem času také studia. Na rozdíl od starších uživatelů internetu využívají v nebyvalé míře sociální sítě (což je momentálně zejména Facebook).

Starší uživatelé (19-29 let) považují Internet za přirozenou součást života a slouží jim pro celou řadu činností. Zacházejí s ním podstatně sofistikovaněji, jsou k němu kritičtější, ale není v jejich životě tak „automatický“ jako u mladších lidí. Na sociálních sítích tuto generaci najdeme téměř ve stejné míře jako generaci předchozí.

Na pomezí je skupina 30-44 let, kde už najdeme velké rozdíly ve využívání internetu. Tito uživatelé, se s internetem učili žít. Řada z nich se s Internetem sžít nedokázala. Může pro ně být „vetřelcem“. Mají-li navíc rodiny, neinternetovou minulost, a tudíž mohou podstatně více inklinovat k offline světu. Na Facebooku je už velmi často nenajdeme. Sociálních sítí se mohou bát, protože si s nimi nevědí rady. Anebo nevidí žádný důvod, proč je používat. Situace u skupiny 45-65 let, je ještě komplikovanější. Jde o skupinu, kde převládá nedůvěra k internetu, strach z možného zneužití. Internet je užíván omezeněji. Totéž platí i o sociálních sítích.

Čechů ve věku 16 až 65 let je na internetu plných 80 procent, dvě třetiny z nich ho používají denně. Prakticky stoprocentně je na internetu zastoupena mladší generace. A smartphone, neboli chytrý telefon, má dnes každý třetí online Čech a znamená to, že internet se proměňuje v „mobilní“ Internet. (Eckertová, Dočekal, 2013)

1.1.3 ICT – chytré telefony

Jde o nejrychleji se šířící technologii posledních let. Ani osobní počítače v osmdesátých letech, ani internet v letech devadesátých, ani sociální sítě v letech nultých si nezískaly oblibu takovým tempem.

Americká poradenská firma IDC odhaduje, že během let 2009, 2010 a 2011 se globálně prodala necelá miliarda smartphonů. Analytici mezinárodní konzultantské firmy Flurry dospěli k poněkud nižšímu číslu – podle nich bylo v roce 2012 ve světě 640 milionů kusů smartphonů. V kontextu celého mobilního trhu je to zhruba šestina celkového počtu mobilních „připojení“ (obvykle se nemluví o uživateli, protože jeden uživatel může vykazovat více připojení).

Také v České republice neznáme úplně přesná čísla. Podle údajů z roku 2011 trojice hlavních mobilních operátorů sdružených v Asociaci provozovatelů mobilních sítí je v Česku přes 13 milionů aktivních SIM karet, z nichž dva a čtvrt milionu se připojuje k internetu a z nich pak necelých 40 procent to dělá s pomocí smartphonů: čili něco přes 800 tisíc.

Variace na použití smartphonu, placatého fenoménu posledních let jsou nekonečné. Přenosný počítač, telefon, fotoaparát, diktafon a mnoho dalších v jednom malém balíčku funguje jako praktický pomocník, brána ke všem encyklopediím světa a především nástroj nekončící komunikace bez časového i geografického omezení. (Respekt, 29. 10. 2012)

2 UŽIVATELÉ ICT VE VĚKOVÉ SKUPINĚ 11 AŽ 15 LET

Internet je neodmyslitelnou součástí života adolescentů v mnoha zemích. Ve Spojených státech a Velké Británii požívá internet 85 – 98 % dospívajících mladých lidí. Více než polovina z nich se přihlašuje denně: surfují po síti, posílají si e-maily, vytvářejí vlastní stránky atd. (Linehart, Madden a Hitten, 2005) Dospívající mládež používá internet nejčastěji ke komunikaci s přáteli (Gross, 2004). Prostřednictvím elektronické pošty, textových zpráv a internetových sociálních sítí spolu mladí lidé komunikují stejně, jako to dříve dělávali po telefonu: sdělují si osobní informace a jiné. Vzhledem k tomu, že většina mladých lidí dnes internet používá zcela běžně, se badatelé zaměřili na to, zda je užívání internetu pro vývoj mládeže užitečné, či škodlivé. (Nolen-Hoeksema et al., 2012)

Jednou z největších rodičovských obav je, že se jejich dospívající dítě stane obětí internetových „sexuálních zvrhlíků“. Sexuální obtěžování a nabídky nejsou pro mladé lidi nijak neobvyklou zkušeností. Studie zaměřená na více než 1 500 adolescentů ve Spojených státech zjistila, že každý čtvrtý dospívající člověk se setkal v průběhu roku 2006 na internetu přinejmenším jednou s nežádoucím sexuálním obtěžováním a nabídkami. (Mitchell, Ybarra a Finkelhor, 2007)

IASM (institute a sociální mechanismy) konsorcium a Katedra sociální politiky, FIN-20014 University of Turku, Finsko, byl proveden průzkum Orientace dospívajících ve využívání ICT

Cílem bylo zjištění role ICT v životě adolescentů s důrazem na to, zda existuje digitální propast na základě sociodemografického pozadí, vzdělávací kariéry a zdraví. Předpokládalo se, že některé skupiny dospívajících používají ICT více, aby své informační schopnosti využily a zlepšily, zatímco jiní používají ICT hlavně pro zábavu (digitální hry, kontaktování přátel). Výsledek ukázal, že použití ICT bylo nejčastější u adolescentů, jejichž otcové měli vyšší vzdělání nebo socioekonomický status, kteří přišli z nukleárních rodin a kteří pokračovali ve studiu po skončení povinné školní docházky. Digitální hraní bylo spojeno s horšími školními úspěchy. Používání mobilních telefonů bylo časté u dospívajících, jejichž otcové měli nižší vzdělání nebo socioekonomický status, kteří přišli z non-nukleárních rodin a jejichž vzdělávací vyhlídky jsou špatné. Vysoké sociální postavení, nukleární rodina, a úspěšná vzdělávací kariéra znamenala obecně dobré zdraví, nezávisle na různorodosti využití ICT.

Podle tohoto průzkumu existuje mezi adolescenty digitální propast. Orientace na používání počítače je častější u vzdělanějších rodin, zatímco hraní digitálních her a používání mobilních telefonů se hromadí na opačném konci spektra. Horší zdraví bylo hlášeno uživateli mobilních telefonů. Vysoké sociální zázemí a úspěch ve škole znamenal lepší zdraví, nezávisle na způsobu používání informačních a komunikačních technologií (PMID: 17366093) [PubMed–indexovanýproMEDLINE]
<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/17366093>

V Evropě děti ve věku 9 – 16 let tráví online v průměru 88 minut denně. Ti 15- až 16letí až 118 minut, devíti až desetiletí až 58 minut.

49 % dětí používá internet v posteli a 33 % dětí používá internet na mobilním telefonu či tabletu. 87 % dětí používá internet doma a 63 % ve škole. U kamarádů či spolužáků používá internet 53 % dětí. (EU Kids Online 2009- 11, final report)

2.1 Zdravotní dopady při používání ICT

Spolu se vzrůstající oblíbeností tabletů roste i počet případů, kdy si jejich uživatelé stěžují na bolesti zad a krčních obratlů. Podle harvardské studie totiž způsob jejich používání škodí páteři více než notebooky a klasické počítače. Lékaři z Harvard School of Public Health a nemocnice Brigham and Woman's Hospital se rozhodli zjistit, jak používání této nové generace osobních počítačů ovlivňuje zdraví.

Dlouhodobé poškození páteře a zápěstí patří mezi největší rizika práce na klasických počítačích. „Používání tabletů včetně populárních iPadů představuje podle výsledků pro pohybové ústrojí ještě větší nebezpečí. Ve srovnání s klasickými počítači, které stojí na stole, se tablety používají zejména na klíně, jejich uživatelé tak hledí strnule směrem dolů a potýkají se s větším napětím v ramenou a krčních svalech. Vědci spolu se třemi stovkami dobrovolníků, kterým bylo mezi 25 a 35 lety a měřili kolem 180 centimetrů, zkoumali svalové napětí při psaní a vyhledávání informací na tabletech ve čtyřech různých pozicích. V jedné dobrovolníci sedící v pohodlném křesle drželi iPad v klíně a obrazovky se dotýkali jednou rukou. Ve druhé pozici si iPad opírali pomocí opěrky o stehna, třetí skupina pracovala na stole a poslední sledovala film na obrazovce, která stála svisle k desce stolu. Vědci shrnují, že z pohledu svalového napětí byl jediný neutrální postoj ten, kdy lidé sledovali iPad jako televizi. Podle tohoto názoru by bylo dobré, aby designéři vyvinuli takový systém tabletů,

který bude při používání k lidskému pohybovému aparátu šetrnější a nebude vyvolávat dlouhodobé bolesti zad. Stačí prý zvolit jiný úhel opěrek.“ (Týden, č. 5, 2012 s. 76)

Domníváme se, pokud chceme, aby děti neseděly jen u ICT musíme jim nabídnout alternativu. Hru s kamarády, výlet nebo společnou činnost. Pouhý pokyn „Jdi si místo počítače hrát.“ nefunguje. Dítě musí zjistit, že se čas dá trávit i jinak.

Média v několika posledních desetiletích vedla ke vzniku mnoha nových způsobů a metod, jejichž cílem je zlepšit tělesné a duševní zdraví. Technologie, jako je například osobní digitální asistent (personal digital assistant – PDA) umožňují v reálném čase získávat informace o chování lidí – o jejich stravovacích návycích, cvičení, užívání léků a o jejich fyziologickém stavu. Na základě takto získaných informací mohou lékaři cíleně zasáhnout ve prospěch pacienta tak, aby vyhověli jeho fyziologickým potřebám a současně zohlednili jeho návyky.

Největší dopad na zdravotní stav má pravděpodobně internet. „Prostřednictvím internetu získávají každodenně zdravotnické informace miliony lidí na celém světě. Kvalita těchto informací je však velmi různá. Internet může být také velmi užitečný jako prostředek šíření velmi kvalitních informací a intervencí, které vedou ke změnám chování, a tedy i zlepšení zdravotního stavu. Díky internetu se informace mohou dostat i k lidem, kteří nemají přístup k osvětovým programům založeným na osobních kontaktech nebo si nemohou dovolit za ně zaplatit. Kontrolované studie opravňují k naději, že zmíněné intervence mohou být účinným nástrojem, který přiměje lidi k žádoucím změnám chování.“ (Nolen-Hoeksema et al., 2012, s. 612)

2.2 Uživatelé ICT ve věkové skupině 11 – 15 let z pohledu vývojové psychologie

Předcházející období přechodu od dětství k dospívání se nazývá prepuberta. Začíná prvními náznaky pohlavního dospívání, zvláště sekundárních pohlavních znaků, a výrazným růstem do výšky. Prepuberta tedy trvá přibližně od 11 do 13 – 14 let a vyznačuje se v mírnější podobě biologickými, psychologickými i sociálními znaky puberty.

„V pubertě tak jako v předchozím klidnějším období v příznivém případě pokračuje zvyšování kompetencí, úsilí o dobré výsledky ve škole a v zájmových činnostech. Chlapci a dívky si rozšiřují a prohlubují vědomosti, zdokonalují dovednosti, pokračuje rozvíjení intelektu.“ (Čáp, Mareš, 2007, s. 232)

Dospívání je z pohledu různých teorií interpretováno rozdílným způsobem, vzhledem k tomu na jakou určitou oblast jsou jednotlivé teorie specificky zaměřeny. „Období dospívání je účelné rozdělit na dvě fáze a to ranou a pozdní adolescenci. Raná adolescence, označovaná jako pubescence, zahrnuje prvních pět let dospívání. Je časově lokalizována přibližně mezi 11. – 15. rok, s určitou individuální variabilitou. Nejnápadnější změnou je tělesné dospívání, spojené s pohlavním dozráváním, tj. pubertou. V souvislosti s tím se mění zevnějšek dospívajícího a stává se podnětem ke změně sebepojetí i chování okolí. Biologické zrání je stimulem pro další změny, které mohou úspěšně proběhnout jen tehdy, jestliže je na ně jedinec dostatečně připraven. Je to proces, který má i svoje psychosociální důsledky. V rámci celkového vývoje dochází ke změně způsobu myšlení, dospívající je schopen uvažovat abstraktně. Hormonální proměny stimulují změny emočního prožívání. Pubescent se začíná osamostatňovat z vázanosti na rodiče, značný význam pro něho mají vrstevníci, s nimiž se ztotožňuje. Důležité je přátelství, ale i první lásky, počáteční experimentace s partnerskými vztahy.“ (Vágnerová, 2012, s. 369)

Obecně panuje názor, že adolescence je obdobím „bouří a krizí“, pro něž je typická náladovost, vnitřní zmatek a revolta. Moderní výzkumy tento názor většinou nepodporují. (Steinberg a Morris, 2001) Mnozí dospívající skutečně experimentují s nevhodným chováním, ale tyto experimenty vedou k přetrvávajícím problémům pouze u menší části adolescentů.

„Psychoanalytik Erik Erikson se domníval, že hlavním úkolem adolescenta je vytvořit si vlastní pocit identity a najít odpověď na otázky: „Kdo jsem?“ a „Kam směřuji?“. Přestože Erikson označoval tento aktivní proces sebeurčení výrazem **krize identity**, byl přesvědčen, že se jedná o nedílnou součást zdravého psychosociálního vývoje. Většina vývojových psychologů se domnívá, že adolescence by měla být obdobím „experimentování s rolami“, v němž mladí lidé zkoumají různé způsoby chování, zájmy a ideologie. V tak složité společnosti, jako je ta naše, je nalezení vlastní identity pro mnohé adolescenty velmi obtížné.“ (Nolen-Hoeksema et al., 2012, s. 129-130)

V dřívější literatuře nalezneme charakteristiky období dospívání, tedy jeho první části-pubescence, jako období emoční labilit. Projevy citových konfliktů bývají nápadné a silné a v souvislosti s tímto je celé období pubescence nazýváno jako období „bouří a krizí“. G. S. Hall: „storm and stress“, V. Příhoda: „vulkanismus“, M. Debesse: „la crise d'originalité juvénile“, P. Mendousse: „anarchie des tendances“. V tomto období se začíná jedinec lišit jak od dětí, tak od dospělých. Odlišuje se vyjadřováním, úpravou zevnějšku i odíváním. Každá tendence v tomto období má dle Příhody vyšší teplotu než v dětství či v poté následujících obdobích. Nevyrovnanost a konfliktnost převládá v charakteristickém chování jako celku pro toto období. Jedním z hlavních vývojových úkolů je na jedné straně odpoutání se z přílišné závislosti na rodičích a na druhé straně vytváření a navazování rozličnějších a významnějších vztahů s vrstevníky. Způsoby, jak vyřešit základní psychosociální konflikt tohoto období, dospívajícím nakonec, ve většině pomáhají najít vlastní úspěšnou cestu. (Langmeier, Krejčířová, 2011)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

3 VYMEZENÍ VÝZKUMNÉHO TÉMATU A JEHO ZDŮVODNĚNÍ

3.1 Výzkumný problém

Předmětem výzkumu naší bakalářské práce je problematika ICT a jejich vlivu na rozvoj dětí a mládeže ve věkové skupině 11-15 let, které je označováno např. autory Langmaier, Krejčířová obdobím pubescence. Toto období rozdělují na období prepuberty (od 11-13 let) a období puberty (od 13-15 let). Výběr této skupiny souvisí s vývojem dítěte a změnou jeho preferencí, což znamená i preferencí v oblasti volnočasových aktivit. Budeme se zabývat touto aktuální problematikou zejména z důvodu neustále se zvyšující potřeby zvýšení pohybové aktivity u dětí daného věku. Dynamický rozvoj ICT prostupuje každodenní činnost člověka a to jak v práci, tak komunikaci či trávení volného času. Pro děti je používání těchto technologií samozřejmostí, což na jednu stranu má pozitivní efekt, který svědčí o zvyšujícím se informačním intelektuálu. Na druhou stranu ovšem mnohdy podporuje sedavý styl dětí a nedostatečnou fyzickou aktivitu. Snížení pohybové aktivity ovšem není jediným dopadem zvyšujícího se informačního rozvoje, mezi další můžeme zařadit sociální odcizení, negativní vliv internetu ve smyslu možných nebezpečí, aj. Pozitivním rozměrem využívání ICT ve vyučovacím procesu jsou např. nové možnosti zpracovávání edukačních materiálů, rozvíjení nových dovedností uživatelů, variabilita ve smyslu individuálního přístupu a interakce zúčastněných uživatelů.

Hlavním důvodem řešení této problematiky je nejen poukázat na problematiku výše uvedeného zaměření, ale zejména na základě výzkumných řešení se snažit zmapovat současnou situaci a doporučit vhodné nástroje pro eliminaci negativních vlivů zvyšujících se nadměrným či nevhodným používáním ICT. Bakalářská práce se zabývá skutečností, že zvyšující se počítačová gramotnost dětí a mládeže je vykupována sníženou pohybovou aktivitou, což vede k pozdějším nevhodným návykům a zdravotním problémům s tím souvisejícím. V kombinaci s nevhodnými stravovacími návyky způsobuje obezitu dětí, kterou doprovází i další zdravotní problémy.

Cílem naší bakalářské práce je zmapovat aktuální stav týkající se volnočasových aktivit dětí a mládeže v daném věkovém období v kontextu ICT. Dílčí cíle nám pomohou určit, do jaké míry je rozdílné trávení volného času dětí a mládeže z hlediska různých kritérií. Navrhne doporučení nejen pro rodiče, ale také pro pedagogy či vedoucí zájmových kroužků, kteří ovlivňují duševní a fyzický rozvoj dětí a mládeže. Cílem těchto opatření

bude zejména zapojení fyzických aktivit do životního stylu dětí ve výše uvedené věkové skupině a tím zvýšení kvality jejich života.

3.1.1 Definování základních pojmů

Životní styl a kvalita života - dle Jansy (2005, s. 23) „je životní styl dynamický proces formy bytí jedince, determinovaný geneticky (zděděné predispozice), etnicky (adaptace na rodovou kulturu), sociálně (životní úroveň rodiny, později adolescenta resp. samovýdělečného dospělého, důchodce), kulturně (tradice, návyky, mechanismy řešení krizových situací), profesionálně (volba povolání, změny zaměstnání) a generačně (odcizení světa dospělých u mládeže).“

Životní styl velmi úzce souvisí s *kvalitou života*. Dle Kováče „je to velmi složitý a komplexní fenomén, který je především ovlivněn vlastním zdravotním stavem, enviromentálními vlivy přírodního a společenského prostředí, sociálně psychologickými faktory s podrobnější charakteristikou v individuálně psychologickém konceptu prožívání života včetně životního stylu/ životního způsobu podílející se na celkové spokojenosti a pohodě člověka.“ (Kováč, 2001, s. 34)

Děti a mládež ve věkové skupině 11-15 let – cílovou skupinu budou tvořit děti navštěvující druhý stupeň základní školy. V tomto věku se významně formují návyky dětí a je možno je stimulovat a mít pozitivní vliv na zvýšení pohybové aktivity u těchto dětí. Tím dojde ke zlepšení kvality života a prosazování zdravého životního stylu. Zaměříme se na porovnání rozdílů dětí a mládeže ve věkovém období 11 – 15 let, které navštěvují základní školu. V těchto věkových skupinách mají žáci jiné preference a mění se jejich názory a postoje.

Pohybové aktivity – „Pohyb člověka v jeho životním prostředí i vzájemný pohyb segmentů lidského těla jsou normálním projevem života. Pohybové schopnosti člověka se vyvíjely a utvářely během evoluce po několik miliónů let a jsou zakódovány v našich genech. Můžeme rozlišit habituální pohybovou aktivitu (oblékání, hygiena, vaření, úklid atd.), pracovní a školní, sportovní, rekreační aj.“ (Novotný, 2005).

„V lidském pohybu je harmonicky propojena složka fyzická, duševní (mentální) a duchovní, a to v individuální podobě a v individuálních vztazích k okolnímu světu.“ (Mužík, Krejčí, 1997, s. 27)

„**Volný čas** je doba, kdy člověk koná činnosti podle své vůle takovou intenzitou, aby si odpočinul, bez záměru produktivity pro prospěch společnosti.“ (www. ceskoje-de.cz/rubriky/obecné-informace/definice/ © 2011)

„**Informační a komunikační technologie** – ICT je zastřešující pojem, který zahrnuje všechny technologie pro manipulaci a sdělování informací.“ (wiki.answers.com, 2010)

3.2 Výzkumné hypotézy

Hypotéza č. 1

Děti ve věku 11-13 let tráví méně volného času u ICT, než děti ve věku 13-15 let.

Tato hypotéza bude zkoumána výsledky dotazníkového šetření.

Hypotéza č. 2

Děti navštěvující vesnickou ZŠ Mysločovice, využívají ve volném čase ICT méně, než děti docházející do 11. ZŠ Malenovice.

Hypotéza opět vychází s dat dotazníkového šetření, kdy výsledky budou podrobeny korelační analýze pro zjištění vztahů mezi danými veličinami.

Dílní výzkumné otázky

Využívají dívky ICT ke komunikaci ve vyšší míře než chlapci.?

Souvisí počet hodin strávený dětmi u ICT s dobou, po kterou jsou doma bez přítomnosti rodičů?

3.3 Výzkumný vzorek

Výzkumným vzorkem jsou děti a mládež ve věkové skupině 11 - 15 let, tedy žáci navštěvující druhý stupeň ZŠ. Ze základního souboru jsme vybrali výběrový soubor. Tvoří ho děti ze dvou základních škol působících ve Zlínském kraji. 11. ZŠ Malenovice a ZŠ Mysločovice. Předvýzkum byl proveden ve 3: ZŠ Malenovice Lesní čtvrť (předpokládaný počet dotazovaných žáků pro výzkum byl minimálně 150 až 240). Cílem bylo vybrat takový vzorek, abychom mohly zmapovat současnou situaci u dětí a mládeže v tomto věkovém období. Respondenty bylo 109 dětí navštěvujících ZŠ Mysločovice a 121 žáků 11. ZŠ Ma-

lenovice. ZŠ Mysločovice je školou, do které se sjíždějí děti z okolních vesnic. 11. ZŠ Malenovice je školou městskou.

3.4 Výzkumné metody

Výzkumná metoda je procedura, se kterou se získávají data v terénu. V rámci každé výzkumné metody je možno vytvořit konkrétní výzkumný nástroj. (Gavora, 2010, s.85) V naší bakalářské práci použijeme jako výzkumný nástroj empirickou metodu dotazování. V teoretické části jsme se zabývali **kritickou analýzou literatury a dostupných zdrojů**, zaměřených na využití ICT ve věkové skupině 11-15 let. Dále použijeme již zmíněnou empirickou metodu **dotazování**.

Použili jsme dotazník vlastní konstrukce, který je v prostředí edukační reality v současnosti nejpoužívanějším nástrojem. Dle Švece a kol. má dotazník sloužit k hromadnému sbírání údajů dotazováním se osob na jejich znalosti, jejich preference hodnot nebo na jejich mínění a postoj. Je možné ho použít také k odkrývání životních zážitků a zkušeností. Z hlediska měřených proměnných subjektu (respondenta) je použití dotazníku ve společenských vědách velmi široké. (2009, s. 123) Naším dotazníkovým šetřením získáme převážně nominální proměnné, a použijeme nominální měření, se kterým se v pedagogickém výzkumu setkáváme u dotazníků často. Čili je použita kvantitativní metoda pro získání informací od žáků druhého stupně základních škol. K vyhodnocení dotazníkového šetření bude použita metoda **třídění a klasifikace dat**. Dále bude použita **frekvenční (chi-kvadrátová) analýza**. **Analýza**, znamená rozklad určitého jevu na části a ty jsou následně zkoumány. Budeme analyzovat zejména zjištěné výsledky dotazníkového šetření a prostřednictvím metody **syntézy** bude možné popsat a hodnotit zkoumané jevy a poskytnout doporučení. Metoda **konkretizace** umožní ukázat obecně platný jev v konkrétních podmínkách, metoda **abstrakce** poslouží jako nástroj pro ukázání vzájemných podstatných souvislostí. Použité **statisticko-matematické metody** (zejména korelační analýza) pomůže určit vzájemné vazby mezi zjištěnými poznatky. Metoda **dedukce** je základní postup při dokazování, kdy se od předpokladů dochází k závěru a **indukce** představuje opačný proces čili zobecňování, kdy se z jednotlivých poznatků vytvářejí obecné závěry. Obě tyto metody budou použity při dokazování hypotéz a v rámci doporučení pro zvýšení pohybové aktivity dětí a mládeže. Prostřednictvím metody **komparace** bude možné porovnat výsledky dotazníkového šetření u základních škol. Celá práce bude řešena systémovým přístupem, kdy

budou zkoumané jevy a procesy chápány komplexně v jejich vnitřních a vnějších souvislostech.

3.5 Organizace výzkumu

Každý výzkum představuje různě dlouhý proces, který je nutno organizačně zabezpečit. V naší bakalářské práci jsme zvolili výzkum kvantitativního charakteru. Dle F. N. Kerlingera je vědecký výzkum kvantitativního charakteru systematické, kontrolované, empirické a kritické zkoumání hypotetických výroků o předpokládaných vztazích mezi přirozenými jevy. (1972) Smyslem vědeckého výzkumu je ověření hypotéz a teorií zabývajících se určitou oblastí reality. (Maňák, Švec, Švec, 2005, s. 112) Nejprve jsme sestavili plán výzkumu, což je více stupňový proces, kdy na základě teoretického modelu – „Co chceme vědět?“ jsme vytvořili koncepci, výzkumné otázky a hypotézy. Projekt výzkumu je vstupním plánem realizace výzkumu. Zvolili jsme tedy kvantitativně orientovaný výzkum, na jehož základě chceme zmapovat zkoumaný problém a získat základní přehled o současné situaci dané problematiky.

Výzkum jsme realizovali formou dotazníkového šetření, kdy dotazníky byly předloženy respondentům v klasické tištěné podobě.

3.5.1 Předvýzkum

Dříve než jsme realizovali vlastní výzkum, uskutečnili jsme předvýzkum. Je to vlastně hlavní výzkum v malém. Má všechny náležitosti hlavního výzkumu, pouze se uskutečňuje s malým počtem subjektů. (Švec a kol., 2009, s. 57) Ověřuje nosnost výzkumných metod, časové aspekty výzkumu, hodnotu získaných údajů a další praktické věci. Pracujeme i se zpětnou vazbou malého počtu námi dotazovaných subjektů, s jejich připomínkami a poznámkami k předloženému dotazníku. V rámci předvýzkumu jsme pracovali se skupinou šesti náhodně vybraných respondentů, žáků 8. třídy, 8. ZŠ Malenovice. Tato skupina respondentů je částí cílové populace, avšak není součástí výzkumného vzorku. Při předložení dotazníků pokusné skupině v rámci předvýzkumu, byli respondenti seznámeni s účelem dotazníku, postupem při vyplňování a následném připomínkování k vyplnění dotazníku, porozumění obsahu otázek a dalším případným nejasnostem. Při tomto testování se snažíme určit, mají-li dotazníkové položky požadovanou kvalitu měření a rozlišovací schopnost. (Švec a kol., 2009, s. 137) Všech šest respondentů shodně, bezproblémově vyplnilo dotaz-

níky, všechny otázky se jim jevily srozumitelné a žádný z respondentů neměl další připomínky k předloženému dotazníku.

3.5.2 Výzkum dotazníkovou formou

Samotný výzkum jsme uskutečnili formou dotazníkového šetření. Jeho podstata spočívá ve sběru informací v standardizované podobě od vzorku známé populace, tedy vždy skupiny jedinců. (Hendl, 2006) Dotazník je snad nejrozšířenější pedagogickou výzkumnou technikou vůbec. Je používán i v sociologických, demografických a dalších šetřeních zabývajících se člověkem. Podstatou dotazníku je zjištění dat o respondentovi, ale i jeho názorů k problémům, které dotazujícího zajímají. (Skutil a kol., 2011, s. 80)

Vypracovali jsme dotazník vlastní konstrukce, který byl strukturován do tří hlavních částí. Vstupní část, jejímž obsahem je oslovení respondenta, představení se a vysvětlení proč dotazník vyplňuje a k čemu bude sloužit a že výsledky dotazníku budou anonymní a k jakému účelu budou sloužit.

Hlavní část dotazníku obsahuje samotné otázky (položky) a závěrečná část je tvořena poděkováním za vyplnění dotazníku.

Při samotném konstruování dotazníku jsme dbali etických zásad, tzn. minimální riziko, které by nemělo být vyšší, než s jakým se setkávají lidé v běžném životě, informovaný souhlas rodičů, který měla ošetřena každá z obou ZŠ a dobrovolnost na účasti vyplňování dotazníku. Jsme si vědomi, že metoda dotazování je náchylnější ke zkreslení a také limitu dotazníku vlastní konstrukce, kde v našem případě nebyly prověřeny jeho psychometrické vlastnosti. Důležitý je zejména efekt společenské vhodnosti (někdy označovaný jako efekt sociální dezirability), který nastává, když se lidé snaží ukázat se v příznivějším světle (mohou například tvrdit, že cvičí častěji, než je tomu ve skutečnosti). Přesto však metoda dotazování přinesla mnoho důležitých výsledků. (Nolen-Hoeksema et al. 2012, s. 43)

Výzkum byl realizován na ZŠ Mysločovice, která se nachází v obci Mysločovice a dojíždí sem děti a mládež z okolních vesnic a na 11. ZŠ Malenovice, která je školou městskou. Dotazníkové šetření probíhalo u dětí a mládeže navštěvující druhý stupeň základní školy, tedy u žáků 6., 7., 8., a 9. tříd. Byl osloven podobný vzorek u každé věkové kategorie pro možnou komparaci věkových skupin žáků základních škol - vesnické a městské. Otázky byly koncipovány tak, aby bylo zjištěno potřebné množství informací o dané problematice a zároveň, aby děti byly motivovány pro vyplnění tohoto dotazníku a zřetelně rozuměly

otázkám. Dotazníky byly administrovány třídními učiteli, kteří žáky před vyplněním dotazníku instruovali dle přiloženého průvodního listu. Návratnost byla téměř stoprocentní, vyjma chybějících žáků ve škole.

Samotné položky v dotazníku jsme se snažili koncipovat tak, aby byly jednoduché, pro respondenta srozumitelné a dokázal na ně odpovědět. Aby byly otázky jasné a také ne-vzbuzovaly předpojatost. Vyhnuli jsme se záporným výrazům, které by mohly být ne-správně interpretovány.

V konstrukci dotazníku jsme použili uzavřené (dichotomické) otázky, kdy je respondent v odpovědi omezen pouze na ano, ne. Polouzavřené otázky, kde je možné dovysvětlení, dále otázky otevřené a škálované, u kterých je odstupňované hodnocení jevu.

V tabulce níže uvádíme některé důležité vlastnosti dotazníku, jak je uvádí Disman.

Výhody:
Vysoce efektivní technika, která může zahrnout velký počet jedinců při relativně nízkých nákladech a v krátkém čase.
Málokdy je potřebný spolupracovník v terénu, a pokud ano, požadavky na jeho zaškolení jsou nízké.
Relativně nízké náklady šetření na rozptýleném vzorku respondentů.
Relativně přesvědčivá anonymita.
Formální jednotnost podnětové situace.
Nevýhody:
Jsou kladeny vysoké nároky na ochotu respondenta. Může „přeskočit“ položku, nebo vůbec neodpovědět.
Možnost podílení se na odpovědích jinou osobou případně skupinou osob.
Nízká návratnost (2011, s. 141)

Tabulka č. 1 Některé vlastnosti dotazníku dle Dismana (2011, s. 141).

Dotazníky jsme distribuovali do základních škol koncem měsíce listopadu 2013. Při prvním osobním setkání s oběma ředitelkami základních škol a výchovnými poradkyněmi jsme stanovili datum schůzky s pedagogy, kteří měli dotazníky administrovat respondentům. Jednalo se o třídní učitele. Na této schůzce byli pedagogové instruováni stran administrace dotazníků a spolu s dotazníky jsme každému z pedagogů přenechali průvodní list týkající se administrace dotazníků. Sběru dat jsme se z důvodu vysoké pracovní vytíženosti vzhledem k časově náročnému povolání nemohli účastnit osobně. Domníváme se, že patrně kladem pro téměř stoprocentní návratnost a úplné vyplnění dotazníků byla jejich administrace právě pedagogy, třídními učiteli. Po vyzvednutí vyplněných dotazníků jsme začali zpracovávat získaná data. Třídění a klasifikaci dat jsme ukončili v měsíci únoru 2014.

Následně bylo využito statistické analýzy, zejména pak korelační analýzy pro zjištění vzájemným vazeb a síly vztahů mezi zjištěnými skutečnostmi.

3.6 Testování hypotéz

Děti a jejich nakládání s volným časem se v současnosti v určitých ohledech značně liší od her a činností v našem dětství. Po rozhovorech s rodiči dětí, dětmi samotnými a učiteli ZŠ v našem okolí, jsme se rozhodli věnovat testování trávení volného času dětí navštěvujících 2. stupeň základní školy v souvislosti s ICT.

Hypotéza č. 1 vychází z úvahy, kdy se domníváme, že mladší děti nevyužívají ICT ve svém volném čase v takové míře, jako děti starší. Předpokládáme, že mladší děti jsou více vedeny rodiči a proto je jejich volný čas více organizován ze strany rodičů k návštěvám zájmových kroužků, sportovních aktivit, společně tráveným časem atd.

Hypotéza č. 1

Děti navštěvující 6. a 7. třídu tráví méně volného času u ICT, než děti navštěvující 8. a 9. třídu.

Hypotézu ověříme pomocí statistické metody pro analýzu nominálních dat, testem dobré schody chí-kvadrátu. Porovnáme, zda se naše získané četnosti naměřené dotazníkovým

šetřením v základních školách odlišují od teoretických četností, které jsou přijatelné pro danou nulovou hypotézu.

H_0 = Množství času tráveného mladšími dětmi 6. a 7. třídy u ITC je shodné, s množstvím času stráveného u ICT staršími dětmi 8 a 9. třídy.

H_a = Množství času tráveného mladšími dětmi 6. a 7. třídy u ICT, je nižší, než množství času tráveného u ICT staršími dětmi 8 a 9. třídy.

Pomocí testu dobré shody chí-kvadrát ověříme, zda je mezi množstvím času tráveného u ICT statisticky významný rozdíl u mladších dětí 6. a 7. třída a dětí starších 8. a 9. třída.

Třída ZŠ	Pozorovaná četnost P	Očekávaná četnost O	P-O	(P-O) ²	$\frac{(P-O)^2}{O}$
6. a 7.	375,25	402,75	-27,5	756,25	1,877
8. a 9.	430,50	402,75	27,5	756,25	1,877
	Σ 805,50	Σ 805,50			Σ 3,754

Tabulka č. 2 Test dobré shody chí-kvadrát

$$\chi^2 = 3,754$$

$$\chi^2_{0,05} (1) = 3,841$$

Jelikož námi vypočítaná hodnota testového kritéria chí-kvadrát je menší než kritická hodnota testového kritéria pro jeden stupeň volnosti uvedena ve statistické tabulce, nelze odmítnout nulovou hypotézu.

Přijímáme nulovou hypotézu na hladině významnosti 0,05 a pro 1 stupeň volnosti. Nebylo prokázáno, že mezi množstvím volného času tráveného u ICT mladšími dětmi 6. a 7. třída a množstvím volného času tráveného u ICT staršími dětmi 8. a 9. třídy existuje statisticky významný rozdíl.

Hypotéza č. 2

Děti navštěvující vesnickou ZŠ Mysločovice, využívají ve volném čase ICT méně, než děti docházející do 11. ZŠ Malenovice.

Předpokládáme, že vzhledem k rozdílné lokalitě bydliště dětí, bude i jiný způsob trávení volného času u dětí bydlících ve městě a odlišný u dětí žijících ve vesnickém prostředí. Na základě této úvahy hypotézu č. 2 podrobíme opět frekvenční (chí-kvadrátové) analýze. Rozdělíme respondenty dle lokalit a vypočítáme očekávané četnosti.

H_0 = Děti bydlící na vesnici využívají ICT ve stejné míře, jako děti bydlící ve městě.

H_a = Děti bydlící na vesnici využívají ICT méně, než děti bydlící ve městě.

ZŠ	Pozorovaná četnost P	Očekávaná četnost O	P-O	(P-O) ²	$\frac{(P-O)^2}{O}$
Mysločovice vesnice	398,5	403	-4,5	20,25	0,0502
Malenovice město	407,5	403	4,5	20,25	0,0502
	Σ 806	Σ 806			Σ 0,1004

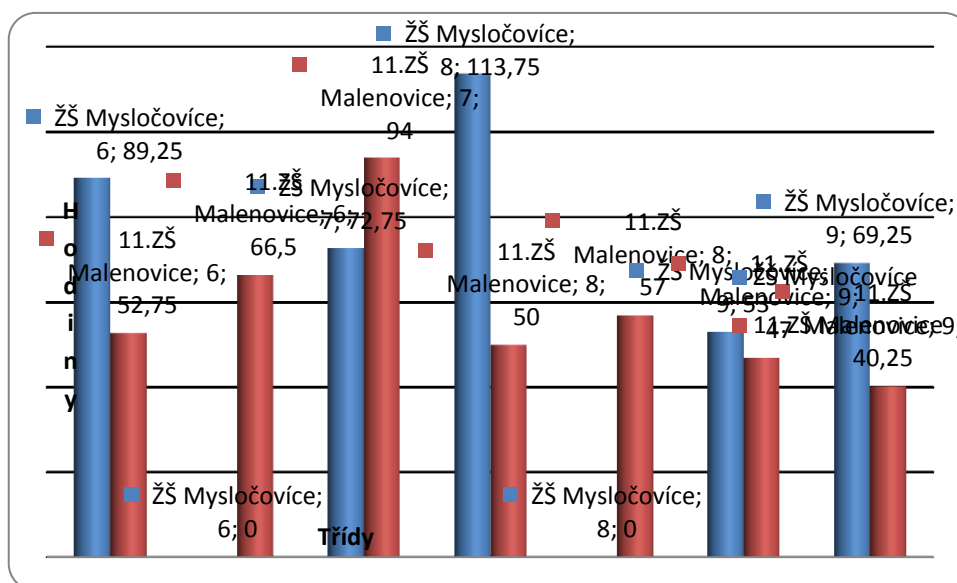
Tabulka č. 3 Test dobré shody chí-kvadrát pro hypotézu č. 2

$$\chi^2 = 0,1004$$

$$\chi^2_{0,05} (1) = 3,841$$

U hypotézy č. 2 nám vyšla vypočítaná hodnota testového kritéria menší než kritická hodnota ve statistické tabulce, tudíž přijímáme nulovou hypotézu. Naše tabulka četností má v tomto případě 1 stupeň volnosti, kritická hodnota testového kritéria pro hladinu významnosti 0,05 je $\chi^2_{0,05} (1) = 3,841$. Neprokázalo se, že mezi trávením volného času u ICT existuje statisticky významný rozdíl mezi dětmi z vesnice a dětmi bydlícími ve městě. Úvaha, ze které vznikla hypotéza č. 2 se nepotvrdila. Data k hypotéze č. 2 znázorníme ve sloupcovém grafu č. 1

Znázornění počtu hodin strávených během všedních dnů u ICT dle jednotlivých tříd obou základních škol. ZŠ Mysločovice, vesnická škola a 11. ZŠ Malenovice nacházející se ve městě.

.Graf č. 1 Doba strávená dětmi u ICT během všedních dnů v týdnu

Dílejší výzkumnou otázku, jak souvisí počet hodin strávený dětmi u ICT s dobou, po kterou jsou doma bez přítomnosti rodičů, se pokusíme zodpovědět pomocí Pearsonova koeficientu korelace.

Do tabulky výpočtu Pearsonova koeficientu korelace dosadíme konkrétní hodnoty, naměřené dotazníkovým šetřením. Tabulka obsahuje krom naměřených hodnot i hodnoty potřebné k výpočtu koeficientu korelace.

Naměřené hodnoty se mohou pohybovat v intervalu od +1 do -1. Tyto krajní hodnoty vypovídají o funkční závislosti proměnných. Naopak hodnota 0 vypovídá o statistické nezávislosti obou proměnných. Naměřené proměnné jsou uvedeny hodinách.

	X Sám doma	Y ICT	x·y	x ²	y ²
ZŠ Mysločovice	164,5	398,5	65.553,25	27.060,25	158.802,25

11. ZŠ Malenovice	247	407,5	100.652,5	61.009	166.056,25
	Σ 411,5	Σ 806			

Tabulka č. 4 Výpočet Pearsonova koeficientu korelace.

Analýzu jsme provedli za pomoci PC v programu EXCEL. Vypočítaná hodnota koeficientu korelace nám vyšla +1. Dá se tedy říci, že mezi proměnnými, které srovnáváme, je těsný vztah. Můžeme tedy na výzkumnou otázku odpovědět kladně. Počet hodin strávený dětmi u ICT s dobou, po kterou jsou doma bez přítomnosti rodičů souvisí. Musíme ovšem dodat, že vypočítanou hodnotu koeficientu korelace bychom měli posuzovat vždy vzhledem k situaci, pro niž byla vypočítána. Skutečné vztahy konkrétních proměnných je také nutné určit na základě všech okolností zkoumaného vztahu a jejich logické analýzy.

Dílčí výzkumná otázka:

Využívají dívky ICT ke komunikaci ve vyšší míře než chlapci.?

Získaná data z dotazníku vlastní konstrukce vložíme do kontingenční tabulky a ověříme zda dívky využívají ICT ke komunikaci ve vyšší míře než chlapci. Čísla bez závorek jsou námi naměřené pozorované četnosti a čísla v závorkách jsou četnostmi očekávanými. Zvolíme nulovou a alternativní hypotézu.

H_0 = Dívky využívají ICT ke komunikaci ve stejné míře jako chlapci.

H_a = Dívky využívají ICT ke komunikaci ve vyšší míře než chlapci.

	vůbec	1-2 týdně	3-4 týdně	velmi často	Σ
dívky	15(17,5)	22(24,2)	28(30,4)	62(54,7)	127
chlapci	16(13,5)	21(18,7)	26(23,5)	35(42,4)	98
Σ	31	43	54	97	225

Tabulka č. 5 Kontingenční tabulka

$$\chi^2 = 4,02$$

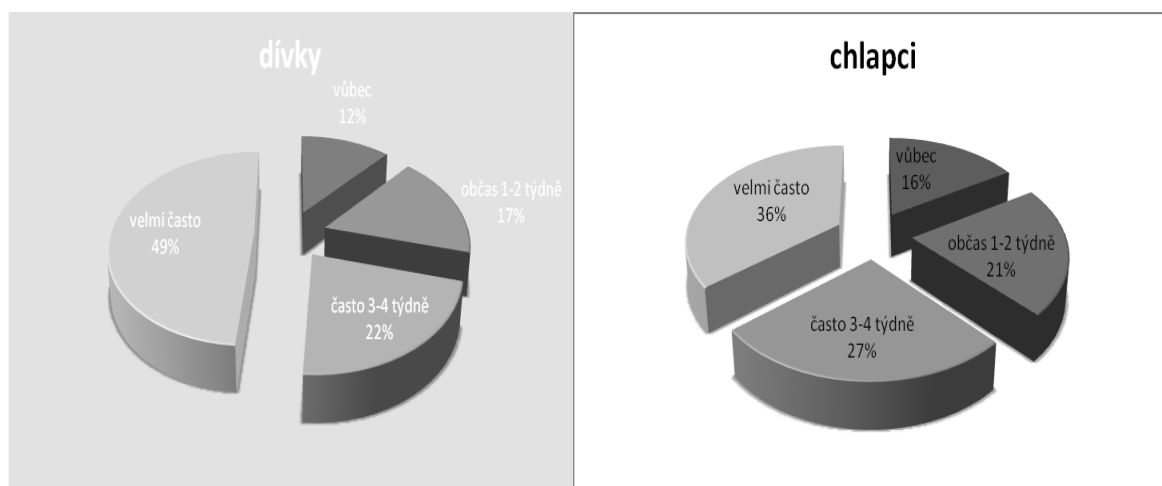
Hodnota χ^2 , kterou jsme vypočítali nám ukazuje jak velký je rozdíl mezi skutečností a naší nulovou hypotézou.

$$\chi^2 = 4,02$$

$$\chi^2(0,01) = 11,341$$

Pro naši kontingenční tabulku jsou výpočtem určeny 3 stupně volnosti. Srovnáním vypočítané hodnoty testového kritéria χ^2 s kritickou hodnotou určenou ve statistických tabulkách pro 3 stupně volnosti na hladině významnosti (0,01) zjišťujeme, že kritická hodnota testového kritéria je výrazně vyšší. Na základě tohoto výpočtu a porovnání vypočítaného testového kritéria a kritické hodnoty přijímáme nulovou hypotézu. Dívky využívají ICT ke komunikaci ve stejné míře jako chlapci. Nepotvrdilo se, že v používání ICT mezi dívkami a chlapci existuje statisticky významný rozdíl.

Data z kontingenční tabulky jsme převedli pro názorné zobrazení do dvou vedle sebe umístěných grafů.

Graf č. 2 a 3 Využívání ICT dívkami a chlapci během všedních dnů.

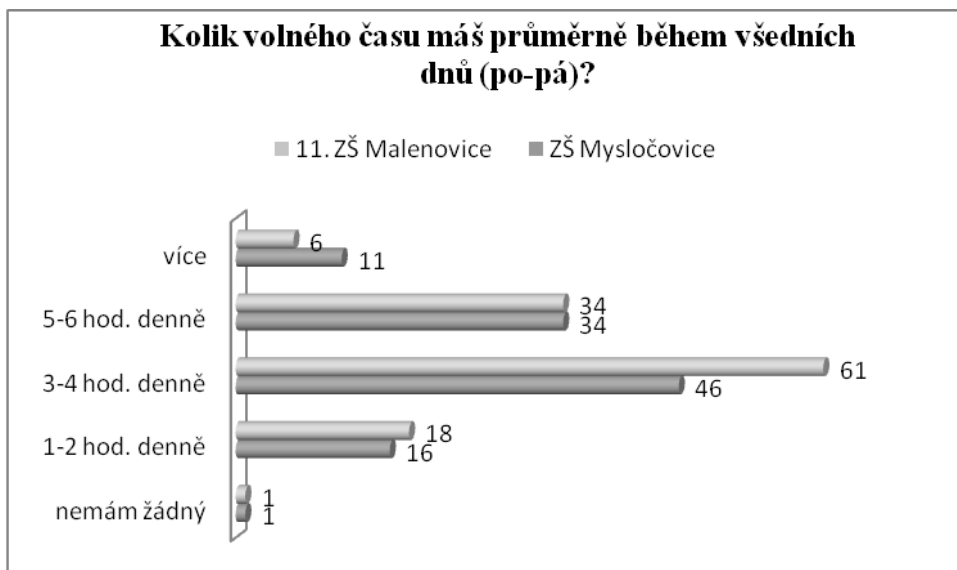
Dále se budeme věnovat těm položkám dotazníkového šetření, které mají souvislost s volným časem, jako pojmem.

V dotazníkovém šetření na otázku „Co pro tebe znamená volný čas?“ volili respondenti nejčastěji možnost „čas, který každý využívá k tomu co chce.“ Rozložení odpovědí respondentů znázorníme následujícím grafem.

Graf č. 4 Znázornění rozložení odpovědí respondentů na otázku „Co pro tebe znamená volný čas?“.

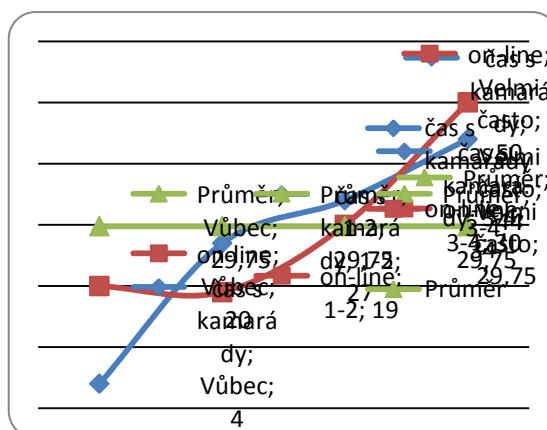
Další otázku dotazníkového šetření týkající se množství volného času respondentů během všedních dnů prezentujeme grafem č. 5 včetně rozložení odpovědí. Žáci 2. stupně ZŠ Mysločovice mají během pondělí až pátku průměrně 4,16 hodin volného času. Žáci 2. stupně 11. ZŠ Malenovice mají průměrně 3,9 hodin volného času během všedních dnů. 11. ZŠ Malenovice odpovídalo 121 respondentů a v ZŠ Mysločovice to bylo respondentů 109.

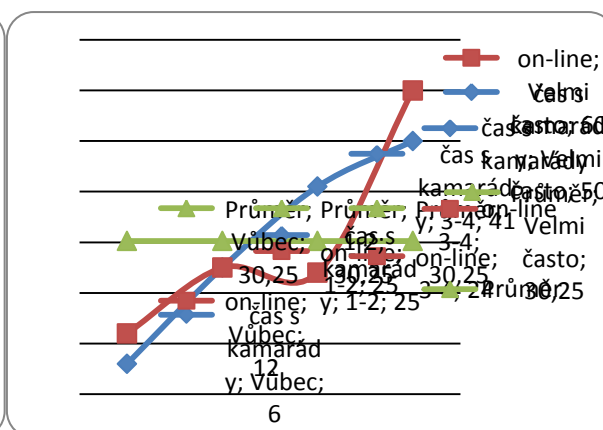
Graf č. 5 Množství volného času respondentů během pondělí až pátku.

Z hlediska volného času nás zajímalo, zda respondenti dávají přednost přímému kontaktu a hře se svými kamarády, či upřednostňují kontakt prostřednictvím sociálních sítí.

Na následujících dvou grafech je zachyceno komparací, jak často tráví děti volný čas během všedních dnů s kamarády a jak často jsou on-line na sociálních sítích. Zeleně je znázorněn průměrný počet respondentů on-line, během školního týdne. Graf č. 6 jsou data uvedena v dotazníkovém šetření dívkami a chlapci 2. stupně zánklani školy Mysločovice a grafem č. 7 jsou zachyceny odpovědi žáků 2. stupně 11. ZŠ Malenovice. Grafy jsme umístili vedle sebe pro lepší vizuální orientaci.

Graf č. 6 ZŠ Mysločovice

Graf č. 7 11. ZŠ Malenovice

Průměrný počet hodin, kdy jsou respondenti on-line pro názornější zobrazení uvedeme v následující tabulce. Průměr je počet hodin během školního týdne.

	6. třídy	7. třídy	8. třídy	9. třídy
Ø v hodinách	69,5	69,6	73,6	52,4

Tabulka č. 6 Průměrný počet hodin on-line během po-pá.

4 VÝSLEDKY VÝZKUMU

4.1 Vyhodnocení výzkumných hypotéz a dílčích otázek

Výsledky získané v předcházející kapitole 4.1 Testování hypotéz se nyní pokusíme interpretovat v ucelenější podobě. Testovali jsme hypotézy týkající se dětí v prepubescentním a pubescentním věku, jejich volného času v kontextu ICT. Výzkumný výběrový soubor tvořili žáci 2. stupně ZŠ Mysločovice a 11. ZŠ Malenovice. Celkový počet respondentů 230. 109 respondentů navštěvuje vesnickou ZŠ Mysločovice, 57 dívek a 52 chlapců. 121 respondentů dochází do 11. ZŠ Malenovice, 69 dívek a 52 chlapců.

Hypotéza č. 1 vycházela z úvahy, že čím jsou děti starší, tím více využívají ICT, a tudíž u ICT tráví více volného času. Tato hypotéza se nepotvrdila. Rozdíl mezi testovanými skupinami respondentů nebyl statisticky významný. Dá se tedy říci, že v současné době není rozdíl ve využívání ICT z hlediska věku dětí a mládeže.

Hypotéza č. 2 byla založena na domněnce vycházející z odlišnosti bydlišť respondentů. Předpokládali jsme, že volnočasové aktivity dětí bydlících na vesnici jsou do jisté míry ovlivněny lokalitou, ve které děti vyrůstají. Tentýž předpoklad jsme použili i dětí bydlících ve městě. Domnívali jsme se, že jiné možnosti dostupnosti různých zájmových kroužků mají vliv na způsob trávení volného času dětí a tudíž i používání ICT ve volném čase. Tato hypotéza se také nepotvrdila. Je tedy zřejmé, že bydlí-li děti na venkově či ve městě, nemá souvislost s využíváním ICT ve volném čase.

Na dílčí výzkumnou otázku, zda využívají dívky ICT ke komunikaci ve vyšší míře, než chlapci jsme zjišťovali odpověď pomocí kontingenční tabulky. Výpočet nám ukázal, že míra používání ICT z hlediska genderového rozdělení respondentů, taktéž není statisticky významně odlišná. Můžeme tedy konstatovat, že ICT ke komunikaci využívají jak dívky, tak chlapci obdobně.

Existující kladná souvislost mezi dvěma jevy, tedy dobou, po kterou jsou děti sami doma bez přítomnosti dospělé osoby a používáním ICT se nám potvrdila při výpočtu druhé dílčí výzkumné otázky. Zde ovšem musíme brát na zřetel logickou analýzou dalších vedlejších okolností a souvislostí této závislosti uvedených jevů.

Vyhodnocením otázky vztahující se k množství volného času v dotazníkovém šetření, jsme zjistili průměrnou dobu, po kterou mají respondenti volný čas ve všední dny. U dětí 2. stupně ZŠ Mysločovice je průměrná doba volného času 4,16 hodin denně a respondenti docházející do 11. ZŠ Malenovice mají průměrně 3,9 hodin volného času denně. Můžeme tedy říci, že děti na vesnici mají více volného času, než děti ve městě. Toto tvrzení můžeme však aplikovat pouze na náš výběrový soubor. Konstatování nemůžeme zobecňovat, vzhledem k rozsahu našeho výzkumného vzorku. Na otázku v dotazníkovém šetření „Co pro tebe znamená volný čas?“, označilo shodně nejčastěji nejvíce respondentů, dívek i chlapců odpověď „Čas, který každý využívá k tomu co chce.“. V závěru kapitoly 4.1 jsme graficky znázornili množství času, které respondenti věnují hře s kamarády a komparovali jsme je s časem, po který jsou respondenti on-line. Na obou grafech je patrné, že čas trávený s kamarády (označení odpovědi: velmi často), je téměř shodný s dobou kdy jsou respondenti on-line. Dobu, po kterou jsou respondenti on-line jsme v průměrných hodnotách uvedli v tabulce č. 6 .

ZÁVĚR

Závěrem, data, která jsme získali dotazníkovým šetřením, nám měla sloužit k mapování současné situace v používání ICT uživateli prepubertálního a pubertálního věku. Testováním výzkumných hypotéz a dílčích výzkumných otázek jsme zjistili, že nejsou statisticky významné rozdíly ve využívání ICT z genderového hlediska, z hlediska věku uživatelů dané věkové skupiny a odlišnosti nebyly shledány ani z hlediska lokality bydlení. Zdá se tedy, že používání ICT je u dané populační skupiny ve všech uvedených aspektech obdobné, bez ohledu na námi zmiňovaná různá hlediska. Mapování současné situace nám tedy potvrzuje, že ICT jsou běžnou součástí života dětí a mládeže, bez ohledu na pohlaví, věk či bydliště. ICT jsou přirozeně začleněny do činností, kterým se děti a mládež věnují během všedních dnů. Jsme si ovšem vědomi, že vzhledem k velikosti našeho výběrového souboru nemůžeme tato zjištění zobecňovat a můžeme je aplikovat pouze na rozsah našeho výzkumného výběrového souboru.

V možnostech dalšího výzkumu lze zaměření výzkumných hypotéz a otázek směřovat na množství dalších atributů a souvislostí mezi ICT a jejich uživateli. Námi vybrané hypotézy ukázaly, že pro náš výzkumný výběrový soubor je používání ICT bez rozdílů, vzhledem k pohlaví, věku i bydlišti uživatelů. Další výzkum zaměřený tímto směrem by mohl potvrdit či vyvrátit naše zjištění. Jistě je možno zkoumat např. vliv ekonomické situace rodiny, vliv vrstevnické skupiny, hledisko vzdělání rodičů a další jiné vlivy, které by mohly mít spojitost s ICT. Domníváme se však, že ICT jsou již tak začleněny do běžného každodenního života společnosti, že téměř veškeré rozdíly mezi uživateli budou stírány, snad vyjma způsobu využití ICT. Pro praxi můžeme doporučit rodičům, aby vedli děti k různorodějšímu trávení volného času. Pokud je to možné sami byli aktivními účastníky a podíleli se na volnočasových aktivitách svých dětí, formou společné činnosti, výletů, turistických akcí, návštěvou muzeí, výstav, koncertů, festivalů, vedli děti dle jejich zaměření i k pěstování koníčků a stanovili dětem míru užívání ICT. Poslední zmiňované doporučení je ovšem pravděpodobně obtížně kontrolovatelné, jelikož díky mobilitě a tím i téměř nepřetržitě dostupnosti ICT skutečně záleží, jak dítě ctí a respektuje dohodu s rodiči.

Pedagogům bychom doporučili zapojení například do projektu „ICT Ways“. Již sám název napovídá, že projekt je věnován rozsáhlejšímu a účinnějšímu využívání ICT ve výuce, má ambice ukázat cesty k efektivnímu začlenění ICT do výuky.

Účelem a cílem projektu je vyhodnocení možností využití ICT pro vzdělávání.

Dále příprava doporučení a vodítek za účelem vyhledání a identifikace dobrých praxí využívání ICT ve výukových procesech v základním, středním a odborném školství. Program je financován z programu Comenius, ten je součástí programu celoživotního učení EU. Projekt vytvoří podmínky pro výměnu osobních zkušeností mezi účastníky a subjekty zapojenými v síti „ICT Ways“, která se bude rozrůstat zapojováním nových a dalších zainteresovaných institucí a subjektů.

Dalším z projektů na podporu efektivního začleňování ICT do výuky na českých základních školách, je projekt Vzdělání 21. Tento projekt taktéž dokumentuje a ověřuje skutečný přínos ICT pro žáky, učitele a školy samotné. Zapojené pilotní školy v tomto projektu ukazují funkční a praktické vzory začlenění ICT do vzdělávání dalším zájemcům. Výuka v pilotní škole (SMART Centrum interaktivní výuky) probíhá způsobem, který rozvíjí v žácích nové kompetence, potřebné pro uplatnění se v moderním světě 21. století.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BROWN, John Seely, 2002. Growing Up Digital: How the Web Changes Work Education and the Ways People Learn. *USDLA Journal* [online]. February, 16, no. 2. [cit. 2014-03-26]. Dostupné z: http://www.usdla.org/html/journal/FEB02_Issue/article01.html
- [2] ČÁP, Jan a Jiří MAREŠ, 2007. *Psychologie pro učitele*. 2. vydání. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-273-7.
- [3] DISMAN, Miroslav, 2011. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-1966-8.
- [4] ECKERTOVÁ, Lenka a Daniel DOČEKAL, 2013. *Bezpečnost dětí na Internetu*. Brno: Computer Press. ISBN 978-80-251-3804-5.
- [5] EU Kids Online 2009-11, Final report [online]. Dostupné <http://www.eukidsonline.net>
- [6] GAVORA, Peter, 2010. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 2. rozšířené české vydání. Přeložil Vladimír JÚVA a Vendula HLAVATÁ. Brno: Paido. ISBN 978-80-7315-185-0.
- [7] GROSS, Elisheva F., 2004. Adolescent internet use: What we expect, what teens report, *Journal of Applied Developmental Psychology* [online]. 25
- [8] HAN, 2012. Technologie & zdraví. *Týden*. č. 5. s. 76. ISSN 1210-9940.
- [9] CHALOUPKOVÁ, Jana, 2012. Hry, které léčí pubertu. *Kondice*. č. 4. s. 66-67. ISSN 1804-9540.
- [10] CHRÁSKA, Miroslav, 2007. *Metody pedagogického výzkumu Základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1369-4.
- [11] JANSÁ, Petr, 2005. *Sport a pohybové aktivity v životě české populace*. Praha: FTVS UK.
- [12] KOVÁČ, D., 2001. Kvalita života- naliehavá výzva pre vedu nového storočia. *Československá psychologie*. 45(1), s. 34- 44
- [13] LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ, 2011. *Vývojová psychologie 2., aktualizované vydání*. 4.dopl. a přeprac. vydání. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1284-0.
- [14] LAUDER, Silvie, 2012. Spolu, ale sami. Máme raději digitální technologie, nebo skutečné lidi? *Respekt. Svět technologických novinek*. s. 12-18. ISSN 0862-6545.

- [15] LAUDER, Silvie, 2012. Svět v kapse. Kam nás vede nejrychleji rostoucí komunikační nástroj posledních desetiletí. *Respekt. Technologie*. s. 10-13. ISSN 0862-6545.
- [16] MÁČEK, Miloš a Jiří RADVANSKÝ. c 2011. *Fyziologie a klinické aspekty pohybové aktivity*. Praha: Galén. ISBN 978-80-7262-695-3.
- [17] MACHOVÁ, Jitka a Dagmar KUBÁTOVÁ a kol., 2009. *Výchova ke zdraví*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2751-8.
- [18] MAŇÁK, Josef a Vlastimil ŠVEC, 2004. *Cesty pedagogického výzkumu*. Brno: Paido. ISBN 80-7315-078-6.
- [19] MAŇÁK, Josef, Štefan ŠVEC a Vlastimil ŠVEC, 2005. *Slovník pedagogické metodologie*. Brno: Paido. ISBN 80-7315-102-2.
- [20] MASON, Robin a Frank RENNIE, 2008. *E-learning and social networking handbook: resources for higher education*. New York: Routledge. ISBN 978-0-415-42607-7.
- [21] MITCHELL, K., John, Michele YBARRA and D. FINKELHOR, 2007. The relative importance of online victimization in understanding depression, delinquency, & substance use. *Child Maltreatment* [online]. vol. 12, no. 4, s. 314-324. [cit. 2014-04-09]. Dostupné z: <http://www.unh.edu/ccrc/internet-crimes/papers.html>
- [22] MOŽNÝ, Ivo, 2011. *Rodina a společnost*. 2. upravené vydání. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 978-80-86429-87-8.
- [23] MUŽÍK, Vladislav a Milada KREJČÍ, 1997. *Tělesná výchova a zdraví: zdravotně orientované pojetí tělesné výchovy pro 1. stupeň ZŠ*. Olomouc: Hanex. ISBN 80-85783-17-7.
- [24] NOLEN-HOEKSEMA, Susan et al., 2012. *Psychologie Atkinsonové a Hilgarda*. 3. přepracované vydání. Přeložila Hana ANTONÍNOVÁ. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0083-3.
- [25] NOVOTNÝ, Jan, 2005. *Hypokin.htm*. dostupné z: <http://fsps.muni.cz/~novotny/>
- [26] OBLINGER, Diana G., a J. OBLINGER, 2005. *Educating the Net Generation. Educare Learning Initiative* [online]. [cit. 2014-03-26]. Dostupné z: <http://www.educause.edu/educatingthenetgen>
- [27] PRENSKY, Marc, 2001a. Digital Natives, Digital Immigrants. On the Horizon: *MCB University Press* [online]. October, vol. 9, no. 5. [cit. 2014-03-03]. Dostupné z: <http://www.marcprensky.com>

- [28] SEDLÁK, Jan, Internet je pro Česko takhle moc důležitý [online]. [cit. 2014-02-04]. Dostupné z <http://www.zive.cz/uploadedfiles/550344358.JPG>
- [29] SKUTIL, Martin a kol., 2011. *Základy pedagogického-psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-778-7.
- [30] STEINBERG, Laurence and Amanda Sheffield MORRIS, 2001. Adolescent development. *Annual Review of Psychology*. [online]. February, vol. 52, s. 83-110. Dostupné z: <http://www.annualreviews.org/doi/abs/10.1146/annurev.psych.52.1.83?journalCode=psych>
- [31] SVOBODA, Zdeněk, 2003. *Sociálně patologické jevy. Vybrané kapitoly ze sociální pedagogiky*. Ústí nad Labem: PF UJEP. ISBN 80-7044-458-4.
- [32] ŠMAHEL, David, 2003a. Komunikace adolescentů v prostředí internetu. *Československá psychologie* [online]144-156 <http://csppsych.psu.cas.cz/result.php?from=331&to=331>
- [33] ŠVEC, Štefan a kol., 2009. *Metodologie věd o výchově Kvantitativně-scientické a kvalitativně-humanitní přístupy v edukačním výzkumu*. Brno: Paido. ISBN 978-80-7315-192-8.
- [34] TAPSCOTT, Don, 1999. *Growing Up Digital: The Rise of the Net Generation*. New York: McGraw-Hill. ISBN 978-0071347983.
- [35] TAPSCOTT, Don, 2009. *Growing Up Digital: How the Net Generation is Changing Your World*. New York: McGraw-Hill. ISBN 978-0-07-150863-6.
- [36] TUREK, Pavel, 2012. Digitální model světa. *Respekt. Svět technologických novinek*. s. 56- 59. ISSN 0862-6545.
- [37] VÁGNEROVÁ, Marie, 2012. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. 2. dopl. a přeprac. vydání. Praha: Karolínium. ISBN 987-80-246-2153-1.
- [38] VYBÍRAL, Zbyněk, 2009. *Psychologie komunikace*. 2. vydání. Praha: Portál ISBN 978-80-7367-387-1.
- [39] www.mpsv.cz [online].
- [40] www.czso.cz [online].
- [41] ZBÍRAL, Robert, 2009. *Průručka psaní seminárních a jiných vysokoškolských odborných prací*. Praha: Linde. ISBN 978-80-7201-779-9.
- [42] ZOUNEK, Jiří a Petr SUDLICKÝ, 2012. *E-learning: učení (se) s online technologiemi*. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7357-903-6.

- [43] ZOUNEK, Jiří, 2006. *ICT v životě základních škol*. Praha: Triton. ISBN 80-7254-858-1. Písemný souhlas vydavatele uložen jako příloha.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ICT Informační a komunikační technologie.

ZŠ Základní škola

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1 Některé vlastnosti dotazníku dle Dismana

Tabulka č. 2 Test dobré shody chí-kvadrát

Tabulka č. 3 Test dobré shody chí-kvadrát pro hypotézu č. 2

Tabulka č. 4 Výpočet Pearsonova koeficientu korelace.

Tabulka č. 5 Kontingenční tabulka

Tabulka č. 6 Průměrný počet hodin on-line během po-pá.

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1 Doba strávená dětmi u ICT během všedních dnů v týdnu.

Graf č. 2 a 3 Využívání ICT dívkami a chlapci během všedních dnů.

Graf č. 4 Znázornění rozložení odpovědí respondentů na otázku „Co pro tebe znamená volný čas?“.

Graf č. 5 Množství volného času respondentů během pondělí až pátku..

Graf č. 6 ZŠ Mysločovice, komparace volný čas: kamarádi / on-line.

Graf č. 7 11.ZŠ Malenovice, komparace volný čas: kamarádi / on-line.

SEZNAM PŘÍLOH

P1: Dotazník vlastní konstrukce

P2: Souhlas vydavatele

P3: Souhrnné počty respondentů

Dobrý den, jmenuji se Soňa Vojáčková, studuji 3. ročník FHS UTB, obor Sociální pedagogika. Dotazník je zcela anonymní a zaměřuje se na vaše volnočasové aktivity ve školních dnech. Veškeré údaje, které v něm sdělíte budou použity pouze pro potřeby výzkumné části mé bakalářské práce. Cílem je zjistit čemu dáváte přednost ve volném čase. Odpovídejte prosím pravdivě, neexistuje dobrá ani špatná odpověď. Vyplnění Vám zabere asi ..... minut. Děkuji Vám za pravdivé a úplné vyplnění.

Zaznamenej čas začátku vyplňování dotazníku .....

Co pro tebe znamená volný čas? (označte nejhodnější odpověď)

- čas, který zbývá po škole
- čas, který neobsahuje každodenní potřeby a povinnosti
- čas, který každý využívá k tomu co chce
- čas, který je využíván k tělesnému a duševnímu rozvoji

Kolik času ve všední den ti přibližně zaberou následující činnosti? (uveď v minutách či hodinách) (např. 10 min. nebo 1hod. 15 min.)

škola /studium .....
cesta do školy .....
konzumace jídla .....
hygiena a oblékání .....
spánek .....
domácí povinnosti .....
volný čas .....

Kolik volného času máš průměrně během všedních dnů (PO - PÁ) ?

- nemám žádný
- 1-2 hod. denně
- 3-4 hod. denně
- 5-6 hod. denně
- více (kolik) .....

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Jakým aktivitám se věnuješ ve volném čase během všedních dnů (PO –PÁ)? (zaškrtni na každém řádku jen jednu odpověď)

	vůbec	občas (1-2 týdně)	často (3-4 týdně)	velmi často
pravidelný koníček	☐	☐	☐	☐
čtení, psaní	☐	☐	☐	☐
on-line sociální sítě (Facebook)	☐	☐	☐	☐
umění a kulturní aktivity	☐	☐	☐	☐
poslouchání muziky	☐	☐	☐	☐
hraní her na PC/konzoli	☐	☐	☐	☐
sledování televize	☐	☐	☐	☐
chození do kina	☐	☐	☐	☐
párty	☐	☐	☐	☐
domácím pracím	☐	☐	☐	☐
sportu	☐	☐	☐	☐
trávení času s kamarády	☐	☐	☐	☐
chození, procházení se	☐	☐	☐	☐
návštěva obchodních domů	☐	☐	☐	☐

jiné- napiš co a upřesni jak často.....

Kolik vážíš kg ? .....

Kolik měříš cm ? .....

Podle tvého vlastního mínění je tvá postava: příliš hubená O trochu hubená O tak akorát O trochu tlustá příliš tlustá

Co by jsi dělal ve svém volném čase, kdyby sis mohl vybrat ?

hra se sourozencem hra s kamarádem hra na PC internet čtení knihy poslech hudby jiné, napiš .....

K čemu používáš počítač nejčastěji ?

zdroj informací psaní, kreslení komunikace (sociální sítě) hry jiné, napiš jaké.....

Od doby, kdy používáš počítač, musel jsi navštívit očního lékaře ? ano ne

Nosiš brýle ? ano od narození ne od návštěvy lékaře

Jsi dívka/ chlapec ? dívka chlapec

Máš sourozence ? ne ano, kolik ?.....

Kterou navštěvuješ třídu ? chodím do ..... třídy.

Kde bydlíš ? O ve městě O na vesnici

Kterou základní školu navštěvuješ ? chodím do ZŠ .....

Pokud jsi v dotazníku nenašel (a) něco, k čemu se chceš vyjádřit, zde je prostor pro vyjádření:

Zaznamenej čas ukončení vyplňování dotazníku .....

Děkuji za úplné a pravdivé vyplnění dotazníku. Soňa Vojáčková

Kolik hodin strávíš ve všední vyučovací den následujícími činnostmi?

	méně než půl hodiny	půl hodiny	1 h	2 h	3-4 h	5 a více hodin
domácí úkoly	☐	☐	☐	☐	☐	☐
sledování TV	☐	☐	☐	☐	☐	☐
čtením knih časopisů nebo novin	☐	☐	☐	☐	☐	☐
hraním počítačových her	☐	☐	☐	☐	☐	☐
na internetu	☐	☐	☐	☐	☐	☐
staráním se o sourozence (pokud máš)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
doma bez přítomnosti dospělé osoby	☐	☐	☐	☐	☐	☐
„poflakováním“ se v sousedství	☐	☐	☐	☐	☐	☐
sportovním	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Rozhovorem, společnou činností s rodiči	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Co děláš nejraději ve svém volném čase ?

.....
Baví tě sport? ano ne

Věnuješ se nějaké sportovní aktivitě? ano ne

Jaký sport děláš?
(pokud je jich více
uved' všechny) .....

Sportuje někdo v
tvé rodině ? nikdo máma táta prarodiče sourozenci jiný příbuzný

PŘÍLOHA P 2: SOUHLAS VYDAVATELE

 Stanislav Juhaňák (juhanak@triton-books.cz)
Re: Žádost o písemný souhlas
10. 4. 2014, 11:04:51
Komu: 9sov@seznam.cz
☆

Hezký den,
text ve zmiňovaném rozsahu můžete použít s náležitými citacemi.
S pozdravem
Stanislav J. Juhaňák

Dne 9.4.2014 15:05, 9sov@seznam.cz napsal(a):

- > Dobrý den, pane doktore, jmenuji se Soňa Vojáčková a studuji FHS na
- > Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně. Chci Vaše nakladatelství požádat o
- > písemný souhlas k použití úryvků z knihy Jiřího Zounka ITC v životě
- > základních škol ISBN 80-7254-858-1, v mé bakalářské práci. Jedná se o
- > úryvek ze str. 19, 24, 28. Psala jsem již jednou na vaši info adresu,
- > ale bohužel mi nikdo neodpověděl. Děkuji, Soňa Vojáčková, Machová
- > 158, Myslocovice 763 01, tel.603 570 438. Ještě jednou děkuji, s
- > pozdravem Soňa Vojáčková.

Nakladatelství Triton
Vykaňská 5, 100 00 Praha 10
tel.: 226 220 020
www.tridistri.cz

PŘÍLOHA P3: SOUHRNÉ POČTY RESPONDENTŮ

	11. ZŠ Malenovice	Dívky	Chlapci
6. A	19	10	9
6. B	20	5	15
7	26	15	11
8. A	13	9	4
8. B	14	7	7
9. A	16	13	3
9. B	13	10	3
Počet respondentů	121	69	52
	ZŠ Mysločovice	Dívky	Chlapci
6	26	11	15
7	26	16	10
8	29	14	15
9. A	13	6	7
9. B	15	10	5
Počet respondentů	109	57	52